Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII. CELOVEC, PETEK, 19. MAJ 1978 ŠTEV. 20 (1866)

Množijo se izpadi nemških nacionalistov

proti Slovencem in njihovem protifašističnem boju

Odkar je zvezni predsednik dr. Kirchschläger na spominski svečanosti na Dunaju uradno priznal upravičenost protifašističnega upora koroških Slovencev in temu boju izrekel priznanje kot prispevku za osvoboditev Avstrije, potem pa še ustavil sodne postopke zoper selske fante, ki so bili obtoženi oviranja jezikovnega štetja leta 1976, v koroških nemškonacionalističnih krogih ne morejo več mirno spati. Žolčni komentarji v koroškem dnevnem tisku so se stopnjevali v besne izpade, ki so jih objavile vodilne „domovinske" organizacije, za stalno napetost in neprekinjeno prilivanje olja na ogenj narodnostne mržnje pa skrbijo dan za dnem „pisma bralcev", iz katerih je jasno razvidno, kako si določeni krogi na Koroškem predstavljajo zakonitost in demokracijo.

Sicer pa blatenje partizanskega boja na Koroškem ni nič novega, marveč to nemški nacionalisti že dolgo sistematično počenjajo. Gre za kontinuirano prizadevanje prikazati boj kot boj zločincev, kajti za nemške nacionaliste so partizani slej ko prej banditi, je v pogovoru z dopisnikom ljubljanskega Dela dejal predsednik ZSO dr. Franci Zwitter. V tem smislu pa pomeni to priznanje brez dvoma poskus rehabilitacije tistih domovini zvestih, ki so se udeležili vojne na strani Hitlerja.

Posebno mesto v blatenju partizanskega boja zavzemajo ponavljajoče se trditve o pobitih in odgnanih. Tukaj skušajo desničarski krogi zlorabiti nekatere povojne incidente in jih izenačiti s partizanskim bojem. „Resnica pa je samo ta, da organizirani partizanski boj s takšnimi incidenti ni imel nobenega opravka, marveč je šlo za nekatere posamezne, nekontrolirane in spontane akte individualnega maščevanja, do katerih je prišlo izven okvirov partizanskega boja in ki za delovanje partzanskih enot nimajo nobene zveze," je naglasil predsednik ZSO. „To poudarjam prav zato, ker skušajo desničarske sile na Koroškem takšna dejanja zapisati na rovaš koroške protifašistične vstaje, to vstajo izenačiti in zatorej istovetiti z zločini nacifašizma ter tako zmanjšati zgodovinsko krivdo, ki jo ima ta nacifašizem tako pred Slovenci kot pred vsem demokratičnim svetom. Resnica o partizanskem boju pa je preprosta: ta boj se je bil za zelo jasne ideale — za ideale miru, bratstva med narodi in seveda predvsem za demokracijo."

Prav tako neresničen in neutemeljen je očitek, da je udeležba koroških Slovencev v partizanskem boju pomenila izdajstvo avstrijske domovine. Že star je poskus izenačiti protifašistični boj z bojem za mejo. Ta pristop pa po mojem mnenju ni pravilen, meni dr. Zwitter, kajti ne samo boj koroških Slovencev, marveč protifašistični boj v celoti je imel mednarodno naravo. Boj zavezniških in asociiranih sil proti fašizmu je imel povsem jasne naloge in cilje: uničenje fašizma. To je bil boj proti diktaturi, boj proti vojni in za mir, boj proti sovraštvu med narodi in za bratstvo med njimi. To so bila načela, s katerimi so krenile v boj protifašistične sile in v ta boj so se vključili koroški partizani. Zato je neupravičen očitek, da so se partizani borili proti Avstriji, kajti cilj njihovega boja je bilo zrušenje in uničenje nacifašizma, v tem okviru pa je ta boj tudi boj za obnovitev demokratične Avstrije in je zato izredno pomemben prispevek za rehabilitacijo in osvoboditev Avstrije, saj je moskovska deklaracija iz leta 1943 jasno povedala, da se bo pri odločanju o povojni usodi avstrijske države upošteval tudi delež Avstrije v boju proti fašizmu.

„Vsega tega na nacionalistični strani nočejo videti, vidijo samo povojni boj koroških Slovencev za priključitev k Jugoslaviji," je izjavil predsednik ZSO. „Tega boja nikakor nočemo zanikati, kajti če je res, da smo se bojevali za osvoboditev vseh narodov izpod fašističnega jarma, je naravno, da smo se bojevali tudi za svobodo lastnega naroda, predvsem pa smo se bojevali za to, da naš položaj, položaj našega naroda, po tako velikem deležu v protifašističnem boju in po tolikšnih žrtvah, ne bi bil slabši, kot je bil poprej. Bojevali smo se za svoje pravice in te pravice so nam bile priznane v 7. členu državne pogodbe. Ta člen pa je otipljiv dokaz za dejstvo, da je bil naš boj po eni plati prispevek k osvoboditvi Avstrije, po drugi plati pa je bil to boj za vse tiste pravice, ki naj Slovencem v Avstriji zagotovijo vse možnosti za obstoj in razvoj."

Ob množečih se izpadih nemških nacionalistov proti Slovencem in njihovemu protifašističnemu boju pa je vsekakor treba tudi vprašati, kaj delajo pristojne avstrijske oblasti, ki jih določila državne pogodbe in zakonov nedvoumno obvezujejo, da preprečijo žaljive napade na pripadnike zavezniških armad (in to so partizani brez dvoma bili), da onemogočijo oživljanje nacistične miselnosti in da prepovejo dejavnost proti manjšini in njenim pravicam.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV V CELOVCU, SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „EDINOST" V PLIBERKU, ZVEZA SLOVENSKE MLADINE V CELOVCU

vas vabijo na

Spominsko svečanost

ob odkritju dne 31. oktobra 1976 razstreljenega in spet obnovljenega partizanskega spomenika na Komlju v spomin dvanajstim padlim partizanom pri Apovniku.

Prireditev bo v nedeljo 28. maja 1978 s pričetkom ob 10. uri dopoldne z naslednjim sporedom:

- **svečano odkritje spomenika**
- **polaganje vencev ob žalostinki „Žrtvam"**
- **govori**
- **nastop Partizanskega pevskega zbora iz Trsta z godbo, pesmimi in recitacijami.**

Na predvečer odkritja spomenika bo v soboto 27. maja ob 19.30 uri v šotoru na travniku pred Posojilnico v Pliberku koncert Partizanskega pevskega zbora iz Trsta. Po koncertu bo družabno srečanje s preživelimi borci.
Poklonimo se njim, ki so darovali za nas najdragocenejše, kar so imeli — svoje življenje!

Sodnijsko preganjanje

„sestavni del" avstrijske manjšinske politike

O tisti „vzorni" manjšinski politiki, s katero se predstavniki Avstrije tako radi postavljajo, postaja vedno bolj očitno, da je njen sestavni del sodnijsko preganjanje pripadnikov manjšine. Val izrazitih političnih procesov, ki so jih avstrijske oblasti sprožile zoper pripadnike slovenske narodne skupnosti na Koroškem, se namreč nadaljuje in vedno spet razgalja dejstvo, da v Avstriji vlada dvojna pravica — ena za pripadnike večinskega naroda, druga za manjšino.

Pred višjim deželnim sodiščem v Linzu je bila v torek prizivna obravnava proti Štefanu Petjaku, ki ga je salzburško sodišče zaradi sodelovanja pri napisni akciji obsodilo na visoko denarno kazen 16.500 šilingov. Takrat sta branilca dr. Franci Zwitter in dr. Matevž Grilc predlagala delegacijo v Celovec, kjer bi Petjak imel pravico in možnost poslužiti se svojega materinega jezika. Vendar pa je vrhovno sodišče predlog zavrnilo in je bila prizivna obravnava v Linzu, kjer je sodišče spet odklonilo zahtevo po slovenščini.

Obramba je skušala dokazati, da mora pravica do uporabe slovenščine v primeru, da bi bila njena uporaba dovoljena pri neposredno pristojnem sodišču, veljati tudi za delegirano sodišče in to zlasti tedaj, kadar se delegacija ne izvede iz vzrokov, ki jih je zakrivil obtoženec, marveč iz drugih vzrokov, za katere on ne more biti odgovoren. To velja tudi v primeru Petjaka, ko je bila delegacija izvedena na predlog državnega pravdništva iz vzroka zaščite varnosti. V nasprotnem primeru — je argumentirala obramba — bi vendar lahko v vsakem primeru preprečili dvojezičnost postopka, kar tembolj sledi iz tega, ker je celovško državno pravdništvo delegiralo že številne postopke proti pripadnikom slovenske narodne skupnosti tudi proti njihovi izrecni volji.

Vendar pa je sodišče to bistveno argumentacijo zavrnilo kakor tudi ostale ničnostne argumente. Tako predvsem tudi ni pustilo veljati načela stiske, po katerem bi dejanje ne bilo kaznivo, in sicer z utemeljitvijo, da je upoštevanja vredna sicer stiska individualne osebe, nikakor pa ne stiska narodne skupnosti. Po tej čudni logiki torej za narodno skupnost ne velja nobena zaščita — niti tedaj, če gre za njen genocid!

Prinzati pa je moralo prizivno sodišče, da pri obtožencu ne gre za neposrednega storilca, marveč samo za pomagača. Zaradi tega je tudi znižalo denarno kazen prve instance od 16.500 na 13.200 šilingov oz. nadomestno zaporno kazen od 75 na 60 dni.

Obravnavi je prisostvovalo tudi več mladincev, ki so izvajanja obeh branilcev nagradili s ploskanjem, nato pa s transparenti in glasnim vzklikanjem zahtevali osvoboditev slovenskih aktivistov ter protestirali proti razbijanju enotnosti prebivalstva z enostranskim sodnijkim zasledovanjem Slovencev. Ker na zahtevo sodišča niso hoteli zapustiti dvorano, je bila obravnava prekinjena, da je policija lahko napravila „red". Potem se je obravnava nadaljevala z iznašanjem zastopnika višjega državnega pravdništva in po posvetu je sledil izrek prej omenjene sodbe prizivnega sodišča.

Novo vodstvo Slovenije

in spremembe v vodstvu Jugoslavije

Na podlagi nedavno izvedenih volitev so se prejšnji teden prvič sestali delegati slovenske skupščine, da izvolijo nove forume vodstva SR Slovenije.

Za predsednika predsedstva SR Slovenije je bil ponovno izvoljen Sergej Kraigher, za člane predsedstva pa Viktor Avbelj, Tone Bole, Marijan Brecelj, Anica Kuhar, Vida Tomšič in Josip Vidmar, medtem ko sta predsednik CK ZKS France Popit in predsednik republiške konference SZDL Slovenije Mitja Ribičič po svojem položaju v sestavu predsedstva SRS.

Za novega predsednika skupščine SR Slovenije je bil izvoljen Milan Kučan, za podpredsednika pa Jože Globačnik in Ludvik Golob. Prav tako so bili izvoljeni predsednik in podpredsedniki vseh treh zborov republiške skupščine.

Na skupnem zasedanju vseh zborov so delegati končno izvolili še novi republiški izvršni svet. Predsednik izvršnega sveta je dr. Anton Vratuša, podpredsedniki so Zvone Dragan, Vitja Rode (doslej predsednik občinske skupščine Maribor — op. ured.), Dušan Šinigoj in Mara Žlebnik, člani izvršnega sveta pa so: Andrej Grahor, republiški sekretar za delo; Martin Košir, republiški sekretar za ljudsko obrambo; Tone Kovič, republiški sekretar za industrijo; Ivo Marenk, republiški sekretar za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano; Marjan Osolnik, republiški sekretar za mednarodno sodelovanje; Milica Ozbič, republiška sekretarka za finance; Jože Pacek, republiški sekretar za pravosodje, organizacijo uprave in proračun; Janez Zemljarič, republiški sekretar za notranje zadeve; Marija Zupančič-Vičar, republiška sekretarka za urbanizem; Štefan Nemec; Boris Čižmek, predsednik republiškega komiteja za vprašanje borcev NOV in vojaških invalidov; dr. Anton Fazarinc, predsednik republiškega komiteja za zdravstvo in socialno varstvo; Livij Jakomin, predsednik republiškega komiteja za promet in zveze; Jernej Jan, predsednik republiškega komiteja za ekonomske odnose s tujino; Štefan Korošec, predsednik republiškega komiteja za tržišče in cene; dr. Avguštin Lah, predsednik republiškega komiteja za varstvo okolja; Drago Petrovič, predsednik republiškega komiteja za energetiko; Majda Poljanšek, predsednica republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje; Andrej Ujčič, predsednik republiškega komiteja za kulturo; dr. Iztok Winkler, predsednik republiškega komiteja za raziskovalno dejavnost; Jože Zakonjšek, predsednik republiškega komiteja za družbeno planiranje in informacijski sistem.

Novi predsednik izvršnega sveta dr. Anton Vratuša je v svojem „nastopnem govoru", ko je orisal naloge nove slovenske vlade, omenil tudi skrb Slovenije za Slovence v zamejstvu ter zagotovil: **„Izvršni svet bo še nadalje pozorno spremljal položaj in uresničevanje pravic slovenske narodne skupnosti v Italiji, Avstriji in na Madžarskem in v skladu z znanimi stališči predsedstva po potrebi primerno ukrepal."**

Ta teden pa so bile na podlagi letošnjih volitev izvedene spremembe tudi v vodstvu Jugoslavije. Za predsednika skupščine SFRJ je bil izvoljen Dragoslav Markovič (delegat iz Srbije), podpredsedniki pa so postali delegati Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Makedonije, Kosova in Vojvodine, za predsednika zbora republik in pokrajin je bil ponovno izvoljen Zoran Polič iz Slovenije in za predsednika zveznega zbora Dobroslav Čulafić iz Črne gore.

Za predsednika zveznega izvršnega sveta je bil ponovno izvoljen Veselin Djuranovič. Med novimi podpredsedniki jugoslovanske vlade je tudi Andrej Marinc, ki je bil doslej predsednik republiškega izvršnega sveta Slovenije. Novi zvezni sekretar za zunanje zadeve pa je postal Josip Vrhovec.

Ker je dosedanjemu podpredsedniku predsedstva SFRJ potekel mandat, je bil za novega podpredsednika predsedstva SFRJ izvoljen Fadil Hoxha iz AP Kosovo.

Ohranili bomo živ spomin
na junaško dobo protifašističnega boja

Ob udeležbi več kot 90.000 ljudi je potekal letošnji 22. pohod po poteh partizanske Ljubljane — tradicionalna prireditev v spomin na čase, ko je okupator z bodečo žico in španskimi jezdeci ter strojničnimi gnezdi nameraval odrezati Ljubljano od ostale Slovenije, ki se je borila proti fašizmu. Vendar pa je Ljubljana kljub temu nadaljevala svoj junaški boj in si skupaj z vsem slovenskim ljudstvom izbojevala svobodo, kot vidno priznanje za njen prispevek pa nosi danes častni naziv mesto heroj.

Pohoda po poteh partizanske Ljubljane se je na povabilo Zveze slovenske mladine, Slovenske športne zveze, Zveze koroških partizanov in Slovenskega planinskega društva udeležilo tudi okoli 60 oseb iz Koroške.

Prireditev je bila zaključena z veličastno manifestacijo, kjer je udeležencem govoril sekretar IK predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc, ki je spomnil, da tudi 41 kilometrov bodeče žice in 255 španskih jezdecev, s katerimi je sovražnik pregradil in zaprl posamezne ulice, ni moglo ustaviti organiziranega upora v Ljubljani, ki je bila in ostala čvrst člen v verigi narodnoosvobodilnega boja, ki je zajel vso Slovenijo in Jugoslavijo.

Stane Dolanc je v svojem govoru opozoril tudi na težnje določenih krogov, ki pravijo, da ni več potrebno govoriti o takratnih dogodkih in odnosih, marveč da je prišel čas, ko je vse to treba pozabiti. „Dobro so nam znani izvori in napajališča takšnih idej in misli," je dejal Dolanc. „Mračnim protidemokratskim silam, ki delujejo po svetu, ni prav, da z obujanjem preteklosti vedno znova javno in množično razgaljamo njihovo v bistvu fašistično in protiljudsko poreklo. Mirno lahko trdimo, da prihajajo vse te ideje iz glav tistih, ki niso nič drugega kot orodje v rokah tistih sil, ki bi želele obrniti kolo zgodovine nazaj, sil, ki niso ne za mir ne za demokracijo in ne za nove, humane odnose med ljudmi."

S takimi silami in ljudmi, katerekoli barve že so, sprave ni in ne more biti nikdar, je poudaril Stane Dolanc. „Mi smo in se bomo vračali v veliki čas oboroženega boja — ne samo zaradi preteklosti, temveč zato, ker je z njim prežet vsak trenutek našega dela in življenja, ker je to tudi čas naše sedanjosti in naše prihodnosti. Zato ne bo nikoli podvržen niti staranju niti pozabi."

Naši ljudje želijo mir po vsem svetu, želijo ustvarjati enakopravno z vsemi narodi sveta, želijo, da bi bili jutri vsi ljudje resnično — ljudje, je nadaljeval Stane Dolanc. Žal pa ni povsod tako, žal obstajajo sile, ki ne poskušajo ogrožati samo nas, temveč želijo ogrozili mir po vsem svetu. „Te mračne in protidemokratične sile skušajo s terorjem, s političnimi intrigami, s političnimi umori in drugimi sredstvi in metodami iz fašističnih in podobnih protiljudskih in zatiralskih arsenalov, ki jih mi dobro poznamo, zajeziti težnje ljudi po svobodi in demokraciji. Vse to, kar se danes dogaja v bližini naših meja, so v bistvu poskusi teh sil, da bi onemogočile tokove demokracije in napredka."

Terorizem ni bil nikoli orožje pravih komunistov, niti v Jugoslaviji niti kjerkoli drugje v svetu; terorizem je bil in bo vedno orožje reakcije, je dejal Stane Dolanc in v tej zvezi spomnil, da je Jugoslavija že od nekdaj opozarjala na splošno nevarnost terorizma. „Vendar pa so na žalost tedaj nekateri — med njimi tudi tisti, ki danes govorijo o terorizmu kot največjem zlu — prizanesljivo gledali na to početje, predvsem zato, ker je bilo usmerjeno zoper nas in ni neposredno ogrožalo, vsaj tako so mislili, njih samih. Upal bi si trditi, da so nekateri med njimi od terorizma pričakovali celo določeno ideološko in politično korist. Vendar pa je danes vsemu svetu, gotovo pa vsem poštenim ljudem, jasno, da je teror orožje tistih, ki človeštvu ne želijo dobro. Zato izražamo globoko solidarnost z vsemi demokratičnimi in progresivnimi slami po svetu, ki se danes borijo proti terorizmu, teroristom in jihovim vsesplošnim uničevalnim in ubijalskim nakanam."

Posvet o uresničevanju osimskih sporazumov

V Portorožu je bilo dvodnevno posvetovanje predstavnikov zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFRJ ter italijanskega zunanjega ministrstva, na katerem so obravnavali vprašanja v zvezi z uresničevanjem osimskih sporazumov. Posebno mesto pri teh pogovorih so zavzemala vprašanja položaja in zaščite narodnostnih skupnosti v obeh državah, slovenske v Italiji in italijanske v Jugoslaviji.

Delegaciji sta si izmenjali informacijo o ukrepih, ki so bili sprejeti v korist obeh narodnostnih skupnosti. Poudarili so zlasti vprašanje kvalitetnega in uspešnega poučevanja v šolah obeh narodnostnih skupnosti ter probleme, s katerimi se pri svojem delovanju srečujejo kulturne ustanove, predvsem slovenske v Italiji. Ugotovili so, da je izboljšanje dejavnosti na kulturno-izobraževalnem področju možno doseči tudi s pomočjo tesnejšega sodelovanja med manjšinama na obeh straneh meje. Govorili pa so tudi o pomenu sredstev javnega obveščanja v jeziku manjšin, zlasti še radia in televizije.

Svetovna zdravstvena organizacija
za zdravstveno varstvo vseh ljudi na svetu

„Mednarodni Rdeči križ poziva vse ljudi na svetu, naj se pridružijo boju proti splošni nezainteresiranosti, nepravičnosti in nasilju," je bilo rečeno na slovesnosti v Ženevi, ki so jo pred nedavnim priredili ob 150-letnici rojstva ustanovitelja mednarodnega Rdečega križa Henryja Dunanta.

Potem ko je bil priča prelivanju krvi in trpljenju udeležencev bitke pri Solferinu leta 1859, se je Dunantu l. 1863 utrnila zamisel, da bi ustanovil posebno gibanje, ki bi imelo na skrbi osebe, prizadete zaradi vojne in podobnih okoliščin. Ustanovil je mednarodni komite Rdečega križa, to je bila švicarska agencija, katere namen je bil nadzorovati izvajanje ženevske konvencije o vojskovanju, kasneje pa se je tej agenciji pridružila liga društev Rdečega križa, koordinacijska agencija, sestavljena iz 125 nacionalnih organizacij Rdečega križa in podobnih ustanov.

Tako obhaja Rdeči križ letos že 115-letnico svojega obstoja in delovanja, vendar pa je — kot je bilo rečeno na svečanosti — „denar še vedno največji in najresnejši problem". Zato tudi vsaka organizacija Rdečega križa prireja zbiralne akcije, ki so osredotočene na mesec maj, ki se je v mednarodnem pogledu uveljavil kot „mesec Rdečega križa".

Prav tako pa ima velike skrbi zaradi premajhnih sredstev tudi Svetovna zdravstvena organizacija. V letu 1977 je znašal njen proračun 46,9 milijona dolarjev in od te vsote so nekaj več kot polovico porabili za zdravstveno varstvo prebivalstva držav članic. Odslej bodo za to namenili najmanj tri petine proračuna, je bilo povedano na letnem zasedanju v Ženevi, kjer so se zbrali predstavniki iz okoli 150 včlanjenih držav.

Svetovna zdravstvena organizacija si je začrtala vrsto nalog za izboljšanje zdravstvenega varstva po vsem svetu, zlasti pa v državah, kjer široki sloji prebivalstva še sploh niso deležni zdravstvenega varstva. Ena poglavitnih nalog, ki jo vsebuje delovni program, je, da naj bi do leta 2000 vsem ljudem na svetu zagotovili zdravstveno varstvo, ki jim bo omogočilo družbeno in gospodarsko produktivno življenje. Z drugimi programi so predvideli, da bo organizacija sodelovala z vsemi drugimi mednarodnimi in nacionalnimi forumi, da bi v prihodnjem desetletju človeštvu zagotovili dovolj hrane in pitne vode. Prav tako med poglavitne cilje, za katere se bori Svetovna zdravstvena organizacija, pa sodi tudi zagotovitev osnovnega zdravstvenega varstva za vse ljudi ne glede na to, v kakšnem političnem in gospodarskem sistemu živijo.

Ljubljana - mesto heroj
žarišče revolucionarnega delovanja na Slovenskem

O Ljubljani se je prvič kot o mestu pisalo leta 1220, ko je šlo za naselbino z ozkimi uličicami in stisnjenimi hišami med Ljubljanico in Gradom, tam kjer je danes Stari trg. Novi trg je nastal potem, ko so ob Ljubljanici uredili rečno pristanišče. Okrog leta 1484 so zgradili Mestni trg, ki je veljal za imenitnejši predel mesta, saj so tam živeli bogatejši ljudje in je bila tam tudi mestna uprava.

Nekdanja srednjeveška Ljubljana je živela od obrti, trgovine in prometa. Večji del tega predela je še ohranjen in zato tudi turistično zanimiv. Takrat si je namreč tudi umetnost utrla svojo pot med ljudi in nam pustila prelepo kulturno dediščino.

Danes Ljubljana ni več ljubko srednjeveško mestece s 4000 prebivalci, temveč jih šteje 300.000 in leta 2000 načrtovalci predvidevajo, da jih bo pol milijona. V svetovnem merilu so to morda zanemarljive številke, ampak za Slovenijo, ki sama zmore le okrog dva milijona ljudi, je to razmerje drugačno. Res je, da na račun poliantičnega razvoja republike rastejo tudi druga mesta, kar pripomore k skladnejšemu razvoju vseh, vendar Ljubljana ostaja središče političnega, nacionalnega, kulturnega in znanstvenega razvoja.

Ljubljana je bila že pred vojno, zlasti v zadnjem desetletju, žarišče revolucionarnega delovana na Slovenskem. V vseh večjih tovarnah, na Univerzi, v posameznih delih mesta in okoliških naseljih so bile organizacije KPJ in SKOJ. Čeprav je bilo organiziranih le okrog 200 članov KPJ in okrog 2000 članov SKOJ, so prek številnih simpatizerjev in sodelavcev ter napredno usmerjene mladine organizirali mnoge revolucionarne akcije: stavke tekstilnih, gradbinskih in drugih delavcev, študentovske stavke in druge revolucionarne nastope, protidraginjske akcije, se borili za akcijsko enotnost delavskega razreda, za različne oblike ljudske fronte in kmečko-delavskega gibanja.

Tako je Ljubljana po zaslugi Komunistične partije in vseh naprednih ljudi, ki so neumorno delovali že med obema vojnama, tudi v narodnoosvobodilnem boju in revoluciji odigrala nadvse pomembno vlogo.

V Ljubljani je Komunistična partija že v letu 1941 organizirala eno najpopolnejših organizacij narodnoosvobodilnega boja, ki jih je kdajkoli imelo kako okupirano mesto: terenske, ulične in celo hišne odbore OF, odbore v ustanovah in v posameznih strokah, kvartne, rajonske in okrožni odbor OF, močno razvejano propagandno mrežo, tehniko, saniteto, finančno gospodarski odbor, mladinsko OF, kasneje še Delavsko enotnost v tovarnah in delavnicah ter druge množične organizacije.

V Ljubljani je OF vključila v svoje vrste večino prebivalcev, boj množic proti okupatorju se je razvijal v različnih oblikah in v velikem obsegu, od učinkovitega pisanja propagandnih gesel in raznih kratic, listkovnih trosilnih akcij in izobešanja zastav, do razširjanja ilegalne literature skoraj v sleherno hišo, zbiranja denarja, opreme za partizane, ilegalce, zapornike in internirance, odstopanja stanovanj za ilegalce in sestanke, skrivanja in oskrbovanja otrok ilegalcev in partizanov, množičnega sodelovanja v obveščevalni službi z zbiranjem informacij o delovanju okupatorjev in domačih izdajalcev in podobno.

Zaradi silovitega in množičnega poleta narodnoosvobodilnega boja je začel okupator izvajati drastične ukrepe. Uvedel je strogo policijsko uro, objavil ostre kazni za razširjevalce in bralce ilegalne literature, zaplenil vse radijske aparate in prepovedal poslušanje radia, odvzel avtomobile in prepovedal vožnjo s kolesi. Za kršitev teh odlokov je streljal tudi na kraju samem. Vojaško vojno sodišče je do kapitulacije Italije organiziralo 8737 procesov proti 13.186 ljudem. Izreklo je 83 smrtnih obsodb, veliko večino aretiranih pa obsodilo na visoke zaporne kazni.

Februarja 1942 so obdali mesto z bodečo žico. Obroč, dolg 34 km, utrjen z 69 bunkerji, opremljen z mitralješkimi gnezdi, žarometi in patruljami, je 1170 dni preprečeval zvezo med OF v mestu in enotami NOV. Vendar so se poskusi okupatorjev, da bi razbili zveze med Ljubljano kot središčem osvobodilnega boja in ostalimi predeli Slovenije in partizani in da bi zajeli organizatorje in voditelje OF, ki so do maja 1942 večinoma bivali v Ljubljani, popolnoma izjalovili. Večina vodilnega kadra je do konca septembra 1943 po navodilih CK KPS odšla na osvobojeno ozemlje ali v enote NOV.

V Ljubljani se je v njenem štiriletnem narodnoosvobodilnem boju zvrstilo veliko težkih, a tudi izredno pomembnih dogodkov, pomembnih ne samo za Ljubljano in njene ljudi, ampak tudi za Slovenijo in Jugoslavio. Toda najglobje se je vsem vtisnil 9. maj, dan, ko je bodeča žica, to suženjsko okovje, po 1170 dneh nenadoma razpadlo. Zato je 9. maj tudi postal skupni praznik Ljubljane, ki se lahko ponaša s 57 narodnimi heroji, praznik mesta — heroj, ki si je prvo v Jugoslaviji kot celota pridobilo to najvišje priznanje.

Ljubljana ni le poslovno, trgovsko in gostinsko središče, ampak tudi industrijsko. Po vojni je v samem mestu in okolici zrasla vrsta sodobnih tovarn, zlasti s področja kovin in elektro industrije. Razumljivo je, da je silen gospodarski razmah zahteval na tisoče in tisoče delovnih rok. Hkrati pa je bilo tem novim delavcem treba zagotoviti spodoben družbeni standard.

Nove stanovanjske stolpnice in velika naselja novih stanovanjskih blokov zlasti rastejo v občinah Moste, Šiška in Bežigrad (mesto je razdeljeno na 5 občin).

Med zaposlenimi v Ljubljani je okrog 48 odstotkov žensk, zato je vprašanje otroškega varstva tembolj v ospredju. Kljub pospešeni gradnji vrtci še ne morejo ugoditi željam vseh staršev po sprejemu njihovih otrok v varstvo.

Da bi to stisko omilili, so v Sloveniji nedavno podaljšali porodniški dopust, ki zdaj traja toliko časa, dokler otrok ni star 8 mesecev. Začeli so tudi z organiziranim varstvom na domu, kjer izprašane gospodinje vzamejo v varstvo po 3 ali več otrok, jih hranijo in vzgajajo po programu matičnega vrtca.

S prvim samoprispevkom občanov, ki se je iztekel 1976 leta, je zraslo v Ljubljani 50 novih vrtcev in šol, z drugim samoprispevkom od 1977—1981 pa bo zgrajenih 50 objektov.

Vsako mesto, ki naglo raste, ima težave. Tako se Ljubljana otepa tudi s prometom, ki jo zlasti duši v času poletne turistične sezone. Tu se namreč križa vrsta mednarodnih poti in skozi Ljubljanska vrata potuje večina turistov proti vzhodu, k morju in proti zahodu.

Promet naravnost kliče k ureditvi in izgradnji novih cest. Program cestnega omrežja je pripravljen in so ga že začeli izvajati.

Poglejmo še nekaj podatkov: Ljublana ima okoli 900 trgovin, 400 gostinskih objektov, 10 muzejev in galerij, 5 stalnih gledališč, Univerzo z 20.000 študenti, 6 stadionov, 2 pokrita kopališča, nad 900 zdravnikov in 4250 postelj v bolnišnicah, od katerih je zlasti sodobno opremljen in v svetu priznan novi Klinični center.

Ljubljana je živahno mesto in hkrati tudi mesto odprtih vrat, ki je povezano z večjim številom mest po svetu; tako ima podpisane protokole o prijateljstvu z mestom Parma in Pesaro v Italiji, Wiesbaden v ZR Nemčiji, Karl-Marx-Stadt v DR Nemčiji, Bratislava v ČSSR, Souse v Tuniziji in Tbilisi v Sovjetski zvezi. Stiki Ljubljane z drugimi mesti ne pomenijo le zbliževanje narodov v abstraktnem smislu ampak tudi v konkretnem, saj gre za izmenjavo izkušenj pri urejanju mest, za blagovno izmenjavo ter za sodelovanje na športnem, mladinskem, kulturnem, zdravstvenem in turističnem področju.

Tako so v tem relativno malem mestu prepletene niti življenjskega vrveža, ki te zgrabi, čim postaneš eden od njih in vsakdo se v tem mestu počuti za enega izmed mnogih, kajti vse, kar se dela v mestu, je javno. Vse odločitve so pred sprejetjem tisočkrat pretehtane, saj gre vsak sklep skozi razpravo 9000 delegatskih glasov. Tak je namreč sistem samoupravnega odločanja, kjer množica delovnih ljudi in občanov po demokratični in samoupravni socialistični poti odloča za lepši jutri, za bolj belo in zeleno Ljubljano.

Neogibna je prenova

Siromašno življenje je odmerila uradna Koroška slovenski kulturi v deželi. Ali Slovenska prosvetna zveza (SPZ) premaguje ozke meje, ki so jih slovenski ustvarjalnosti potegnili drugi, in tudi tiste, ki si jih je sama vzpostavila z dokaj enostransko dejavnostjo? Po silnem zaletu po končani drugi svetovni vojni je SPZ začela omahovati. Nastala je Krščanska kulturna zveza (KKZ), ki je izhajala iz anahronističnih pozicij in ki je marsikdaj prezirala bistveno pozicijo svojih „idejnih prednikov": povezavo z matičnim narodom. Razhajanju na političnem področju je sledilo še razhajanje na kulturnem. Danes politična nujnost ponovno narekuje zbliževanje, ki je premnogokrat zunanjega značaja in ne toliko notranja potreba, o kateri naj bi bil človek prepričan. Tukaj nekje se začenjajo dileme kulturnega dela in ustvarjalnosti. Zunanja lupina ne prekriva nasprotij in različnih gledanj. Ljudje to občutijo. Zavest, da napredek ni mogoč na zastarelih pozicijah, sili k novim, še ne osvojenim izhodiščem, privede do formiranja novih organizacijskih oblik na eni strani in do nastanka skupine, kroga, ki stoji „zunaj". Ob Krščanski kulturni zvezi se pojavi Katoliška prosveta, deluje Dom prosvete v Tinjah, „zunaj" obeh osrednjih kulturnih organizacij stoji predvsem revija „Mladje".

V SPZ včlanjena društva gojijo predvsem odrsko in pevsko dejavnost. V KKZ včlanjena društva gojijo predvsem odrsko in pevsko dejavnost. Obe organizaciji sta praznovali svojo 70-letnico. Ob začetku stoji eno kulturno hotenje, ohranitev slovenstva in delo za slovensko kulturo. Prav gotovo nadaljuje SPZ tradicije narodnoosvobodilnega boja na kulturnem področju, čeprav te tradicije ni upoštevala vselej v zadostni meri. Po končani drugi svetovni vojni je bil boj SPZ celovit boj, boj za vsakega posameznika. Temu boju je ustrezala tudi organizacijska mreža s pisarnami na posameznih območjih, ki so delovale, dajale centrali v Celovcu pobude in izvajale skupen program. Pisarne so prenehale delati, danes bi jih potrebovali tako kot v prvih povojnih letih, ko vendar desetero in stotero poklicnih ponemčevalcev deluje na dvojezičnem ozemlju in se proti njim trudi peščica funkcionarjev ob vsakodnevnem trudu neštetih amaterjev, brez katerih SPZ ne bi nikoli mogla praznovati svoje 70-letnice. Ali ne bi mogla SPZ razviti permanentno skrb za vsakega posameznika? S tem bi se navezala tudi na prva povojna leta.

Tudi v kulturnem pogledu je južna Koroška razvojno področje. Za taka območja je nujen sanacijski razvojni program, akcijski program vseh, ki hočejo spraviti slovensko kulturno ustvarjalnost na Koroškem na višjo stopnjo, na naprednejše pozicije. Številni obiskovalci slovenskih prireditev le-te podprejo iz zgolj nacionalnih nagibov, ne iz nagibov spoznavanja novega. Verjetno iz istih motivov ni nobenih kritičnih pripomb, je na zunaj vse lepo svetlo. Ni problem v tem, da mora izobraženec še zmeraj gledati „Teto na konju"; problem je v tem, da izobraženec stori zelo malo, da vsemu slovenskemu prebivalstvu na Koroškem ne bi bilo treba gledati te slabe burke, ko je na voljo dosti drugih tekstov. Ta nekritičnost in molčečnost naravnost zavirata izboljšanje situacije. Zakaj na primer ni bilo zaslediti ob zadnji uprizoritvi Miklove Zale v nobenem slovenskem časopisu kritične pripombe na račun številnih antisemitskih izpadov in na račun od boga zapovedanega uboja Almire? Taka Zala je mučna in ne narodno vzpodbudna. Dosti bolj narodno vzpodbuden je bil nastop posameznih otroških skupin ob 70-letnici SPZ.

Venomer se moramo tudi spraševati, zakaj ostajajo skupine in posamezniki zunaj SPZ. Asi so se sami izolirali, ali je SPZ k tej izolaciji tudi kaj prispevala, ali dopušča, da traja, da se odtujitev stopnjuje? V avstrijski, predvsem pa koroški družbeni stvarnosti pa bo treba tudi premisliti, ali se ne bi vrnili k eni izmed metod prosvetnega dela, ki jo poznamo še iz časa pred meščansko revolucijo, iz časa absolutizma, to je k nedeljski šoli kot obliki materinega jezika. Povojne Avstrije ni prav nič sram, da del njenega prebivalstva ne obvlada svoje materinščine in se je ob njeni zakonodaji tudi ne uči.

Ob tem SPZ ne sme biti sram, ubrati tudi navedeno pot, ki bo v sramoto Avstriji. Tudi tukaj bi se morala SPZ vrniti k organizacijskim oblikam prvih povojnih let in si omisliti več profesionalcev, potujočih učiteljev.

Ob vsem tem pa moramo ponovno poudariti, da je delovanje SPZ na Koroškem odsev družbene situacije, v kateri deluje, in odsev trenutnih zmogljivosti organizacije same.

Dr. Avguštin Malle
(„Naši razgledi", Ljubljana)

Vezi z domovino
med Slovenci v tujini

Za 10. junij pripravijajo slovenska društva v zahodni Evropi svoje šesto srečanje, ki bo letos v Frankfurtu v Zahodni Nemčiji, in sicer pod geslom „Ti si naša misel — domovina". S takimi srečanji so začeli Slovenci v Franciji, v zadnjih letih pa so se vedno zbirali v Zahodni Nemčiji, kjer so te prireditve s svojo tradicijo dobile tudi že svojo bolj ali manj stalno podobo. Predvsem pa iz leta v leto narašča število sodelujočih društev, saj je za letošnje srečanje že doslej prijavljenih 18 društev, ki bi rada prispevala skupno 40 točk pestrega sporeda.

Tak razvoj je tudi razumljiv, saj v posameznih državah še vedno nastajajo nova slovenska društva, ki jih je v zahodni Evropi že 47; najmlajši član te zdomske narodne družine je slovensko društvo „Oton Župančič" v Salzburgu. Namen teh društev je predvsem ta, da združujejo rojake v tujini v družabnosti in v kulturno-prosvetni dejavnosti in jih s tem povezujejo z domovino.

Spored letošnjega srečanja v Frankfurtu bo obsegal dopoldne športne prireditve, kjer se bodo slovenske ekipe iz raznih zahodnoevropskih držav pomerile v kegljanju, šahu in namiznem tenisu; popoldne pa se bo odvijala pestra kulturno-prosvetna revija pevskih in instrumentalno-zabavnih ansamblov. Ob tej priložnosti bodo priredili tudi razstavo slovenskih knjig, razstavo likovnih del zdomskih amaterjev, fotoklub planinske zveze Slovenije pa bo s slikami in barvnimi diapozitivi predstavil gledalcem lepote domačih gora. Posebnost letošnje prireditve pa bo brez dvoma v tem, da bo ljubljanski radio istega dne neposredno prenašal priljubljeno mladinsko oddajo „Spoznavajmo svet in domovino", v kateri bodo zdomski šolarji zastopali barve svojih društev: „Save" v Frankfurtu, „Triglava" iz Stuttgarta in Münchna ter „Lastovke" iz Ingolstadta.

Pokroviteljstvo nad letošnjim srečanjem bosta imela predsednik hessenske deželne vlade Holger Börner ter s slovenske strani po stari tradiciji republiška konferenca SZDL Slovenije, frankfurtsko društvo „Sava" in ptujska občina pa bosta izmenjala listini o tesnem sodelovanju, kakršno je doslej vzpostavilo že 14 slovenskih občin s slovenskimi društvi v tujini.

V A B I L O

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu prisrčno vabi na

šolsko akademijo

ki bo v nedeljo, dne 28. maja 1978, ob 14,30 uri v Delavski zbornici (Arbeiterkammer) v Celovcu.
Gimnazija obhaja 100-letnico rojstva velikega slovenskega pesnika Otona Župančiča pod geslom:

„ŽIVETI — UMRETI JE USODA NAŠA,
A CILJ NAM JE VISOKO POSAJEN!"

Na sporedu so recitacije ter pevske in instrumentalne točke s spremno besedo, nadalje plesi po ljudskih motivih.
V prostorih pred dvorano bodo dijaki prodajali lastna ročna dela. Dobiček bo služil podpiranju dijakov.

Svetujemo in prosimo, da si vstopnice pravočasno preskrbite v pisarni Zvezne gimnazije za Slovence.

Ravnateljstvo

NA SOVJETSKEM TISKOVNEM „TRGU":

Veliko zanimanje za branje
in omejene naklade periodičnega tiska

V zadnjih petdesetih letih se je število dnevnikov v Sovjetski zvezi povečalo za sedemkrat (zdaj jih imajo okoli 8 000), njihova skupna naklada pa celo za 18-krat (zdaj 170 milijonov izvodov), medtem ko se je število revij potrojilo. Tako je Sovjetska zveza po časopisni nakladi zdaj na prvem mestu v svetu, saj izdaja skoraj četrtino vseh dnevnih naklad dnevnikov.

Ta skokoviti porast števila in naklad dnevnega in periodičnega tiska pa je povzročil, da so se morali odločiti za delno omejevanje naklad, in sicer iz enostavnega vzroka, ker proizvodnja papirja (čeprav se je v zadnjem polstoletju povečala za 13-krat in znaša zdaj 5,5 milijona ton na leto) ne more več kriti vseh tozadevnih potreb. Omejitve so zadele tudi vrsto zelo priljubljenih in razširjenih časopisov, kot je na primer sindikalno glasilo „Trud", ki je s povprečno dnevno naklado 8,2 milijona izvodov tretji največji sovjetski dnevnik — za partijskim glasilom „Pravda" s približno 11 milijoni naklade in mladinskim dnevnikom „Komsomolska pravda" z 9 milijoni naklade — saj prekaša celo vladni dnevnik „Izvestija", ki ima dnevno naklado 8 milijonov izvodov.

Zaradi omejitev je bil prizadet tudi priljubljeni športni dnevnik „Sovjetski sport" z naklado 4 milijone izvodov. Najbolj pa je ukrep zadel periodični tisk, kot so ženska revija „Rabotnica" (ki je s 13 milijoni izvodov sploh sovjetska rekorderka po nakladi), mesečnik za kmečke ženske „Krestjanka" z naklado 6,5 milijona, razkošni četrtletni modni magazin „Žurnal mod" s polmilijonsko naklado, avtomobilistična revija „Za ruljom" (Za volanom) z naklado 2,5 milijona izvodov, poljudno zdravstveni mesečnik „Zdorovje" z naklado blizu 12 milijonov, poljudni pravni žepni magazin „Čelovjek i zakon" z naklado 3,3 milijona, mesečnika za najmlajše „Murzilka" in „Veselije kartinki", oba z naklado nad 5 milijonov, ali pa knjižna revija „Junost" z naklado 2,6 milijona izvodov. Prav tako so morali svoje naklade omejiti literarni tednik „Literaturnaja gazeta" z naklado 2,6 milijona, humoristični mesečnik „Krokodil" (6 milijonov naklade), tednik „Nedelja" in še mnogi drugi periodični listi.

Glavni vzrok za te omejitve je — kot že povedano — v dejstvu, da proizvodnja časopisnega papirja kljub uvodoma omenjenemu porastu proizvodnje ne more kriti vseh potreb. Drugi vzrok pa je brez dvoma tudi v tem, da na ta način skušajo preusmeriti zanimanje za branje tistega časopisja, ki naj bi imelo večjo težo v politični vzgoji ljudi. Kajti ob razprodanih dnevnikih in revijah, katerih naklade so morali omejiti, so namreč vedno na razpolago drugi listi, predvsem partijsko glasilo „Pravda", vladno glasilo „Izvestija", vojaško glasilo „Krasnaja zvezda" in podobni listi.

Na vsak način pa so pojavi na sovjetskem tiskovnem trgu dokaz, da ljudje v Sovjetski zvezi izredno veliko berejo, o čemer priča tudi razvoj na knjižnem trgu" saj je izšlo v enem samem letu skoraj 79.000 knjižnih naslovov, katerih naklada je šla v stotine milijonov izvodov.

Neresnica - slab argument

V „evropskem domu" v Neumarktu na koroško-štajerski meji je bil konec minulega tedna seminar z naslovom „Stare in nove manjšine — izziv Evropi". Po časopisnih vesteh je bil eden izmed referentov nekdanji podpredsednik koroškega deželnega zbora dr. Wolfgang Mayrhofer. In ta „strokovnjak" se je ob tej priložnosti spet znebil zelo „strokovnih" misli, kakor smo pri njem že večkrat doživeli; in s to svojo „strokovnostjo" je tudi izdal, kakšnim namenom je služila prireditev.

Med drugim je dr. Mayrhofer namreč zastopal mnenje, da je bilo jezikovno štetje leta 1976 „povsem korektno" izvedeno. Če pomislimo, da štetja niso bojkotirale le manjšinske narodnostne skupine, marveč tri četrtine vsega avstrijskega prebivalstva, potem si ni težko predstavljati, kako je v resnici izgledala „korektnost", o kateri je dr. Mayrhofer prepričeval svoje poslušalce. Pa tudi sicer referent resnice ni jemal tako resno: saj je na primer povsem neresnično trdil, da je vodstvo koroških Slovencev zahtevalo, da mora na južnem Koroškem vsak župan obvladati slovenščino.

Že ta dva primera dovolj jasno kažeta, v čem je kvaliteta takšnih „strokovnjakov" in koliko so vredne takšne razprave. Je pa to hkrati tudi najboljši dokaz, da se Avstrija s sedanjo rešitvijo manjšinskega vprašanja ne more ponašati pred mednarodno javnostjo. Kajti očitne neresnice se poslužuje le tisti, čigar argumenti so tako slabi, da z njimi ne bi mogel nikogar prepričati — zato mora seči po manipulaciji, ki pa ji nasede le tisti, ki ne pozna resnice.

TONE ZORN 8

Manjšinsko vprašanje
in jugoslovansko-avstrijski odnosi v letih 1945 - 1975

Na seji je bila tudi postavljena zahteva po prepovedi osrednje protimanjšinske organizacije na avstrijskem Koroškem, znanega Kärntner Heimatdiensta.

Hočevarjevo opozorilo o poslabšanju jugoslovansko-avstrijskih odnosov je čez nekaj dni potrdil tudi predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve. Dejal je, da je vzrok protislovenske in protijugoslovanske dejavnosti v sosednji državi v tem, ker Avstrija po letu 1955 ni uredila svojih obveznosti do slovenske in hrvaške manjšine ter se je na podlagi tega „porajalo mnenje, da je rešitev problema mogoče zavlačevati v nedogled, hkrati pa je med desničarskimi in šovinističnimi krogi v Avstriji nastajalo ozračje nestrpnosti. Sedanji dogodki na Koroškem so najboljše potrdilo takšnega razvoja." Dejal je tudi, da bo zvezni izvršni svet ne le vztrajal na izpolnitvi odstavka 5 člena 7 (ta odstavek govori o prepovedi protimanjšinskih organizacij), „ampak tudi na drugih določilih državne pogodbe, ki nedvomno ščitijo pravice manjšin v Avstriji".[44]

Nekaj dni zatem se je v avstrijskem tisku pojavilo opozorilo, da bo v „primeru potrebe" Jugoslavija utegnila koroško vprašanje internacionalizirati ter ga postaviti pred Organizacijo Združenih narodov.[45]

Dne 8. novembra 1972 je sledila izročitev jugoslovanske note Avstriji o vprašanjih medsebojnih odnosov ter manjšinske zaščite; avstrijski tisk jo je označil za „ostro".[46] Nota je opozarjala, da je zagotovitev pravic slovenski in hrvaški manjšini, slonečih na členu 7 državne pogodbe, mednarodna obveznost republike Avstrije, ki ni izpolnjena niti 17 let po podpisu državne pogodbe. Nota je še posebej zahtevala prepoved delovanja Kärntner Heimatdiensta ter onemogočanje dejavnosti tudi tistih organizacij, ki se ukvarjajo s sovražnim delovanjem proti Jugoslaviji. Nadalje je Jugoslavija zahtevala, da Avstrija uresniči zakon o dvojezičnih topografskih napisih, nasprotno pa bi vsakršna revizija tega zakona na škodo manjšine razvrednotila še tisto, kar je vlada kanclerja Kreiskega dosegla doslej v korist manjšin. Nota je tudi poudarjala, da — v kolikor se položaj na Koroškem ne bo izboljšal in bodo avstrijski ukrepi ostali brez učinka — bo jugoslovanska stran prisiljena storiti tudi druge korake za uresničitev pravic slovenske in hrvaške narodne manjšine v skladu s členom 7 državne pogodbe, vštevši obravnavanje tega vprašanja pri mednarodnih forumih.[47]

Vprašnaj, zajetih v noti, se je čez nekaj dni dotaknil tudi predsednik Tito ob obisku v Skopju, kjer je med drugim dejal: „Tudi z Avstrijo smo želeli vse najboljše, z avstrijsko vlado smo navezali zelo dobre odnose. Žal pa so v Avstriji fašistični elementi, ki zdaj povzročajo hude skrbi ne samo našima manjšinama, ampak tudi Avstriji kot celoti. To obžalujemo, vendar pa ne smemo dovoliti, da bi tisti, ki so v naši deželi prelili toliko krvi — in to so fašisti — tako ravnali z našima manjšinama."[48]

Tako kot ob drugih priložnostih, je skušal avstrijski tisk iskati vzrok za jugoslovansko skrb, da bi prišlo do ureditve položaja slovenske in hrvaške manjšine, v jugoslovanskih „narodnostnih konfliktih". Pogromaški nastop koroškega nacionalizma proti dvojezičnim topografskih napisom pa je označeval za „avstrijsko notranjo zadevo"[49] ter zavračal Titovo opozorilo o fašističnem terorju na Koroškem.[50] Avstrijski zunanji minister pa je izjavil, da Avstrija do tega časa ni imela vzroka, da bi nastopila proti manjšini nasprotnim organizacijam, ali z drugimi besedami: Avstrija ne vidi v delovanju protimanjšinskih organizacij na Koroškem ničesar protizakonitega.[51]

Čeprav so bile reakcije avstrijske vlade na jugoslovanska opozorila vse do danes negativne, je iz tega časa podčrtati opozorilo dr. Kirchschlägerja na upravičenost jugoslovanske argumentacije o odprtosti člena 7 državne pogodbe. Na vprašanje celovškega lista Kleine Zeitung je namreč odgovoril: „Smo v položaju slabšega, kolikor člena 7 dejansko nismo uresničili. Mimo tega ne moremo. V noti (v odgovoru na jugoslovansko noto — op.) (pač) ne morem reči: člen 7 je izpolnjen, če pa so vse krajevne table podrte ali odtrgane."

IV.

To je bil tudi vzrok namernemu avstrijskemu zavlačevanju odgovora na jugoslovansko noto, dejstvo, ki je imelo 12. decembra odmev v govoru, ki ga je imel predsednik Tito pred političnim aktivom Slovenije. Med drugim je dejal, da je Jugoslavija nezadovoljna, ker še ni avstrijskega odgovora. „Ne vem, na kaj čakajo," je dejal, „zakaj do danes še niso odgovorili. Mi smo potrpežljivi, čakali bomo na ta odgovor, ne bomo pa pustili, da ta stvar zaspi in da bi tisto, kar je bilo o slovenski manjšini določeno v zakonu, spremenili, kakor je tu in tam slišati. Želimo, da se izpolnjujejo obveznosti, ki jih določa pogodba." In še je dodal, da to, kar se dogaja na avstrijskem Koroškem, ni samo stvar Slovenije, ampak cele Jugoslavije.[53]

Avstrijska vlada je končno odgovorila 11. januarja 1973. Še pred tem pa je skušala Avstrija pokazati Jugoslavijo kot hujskača, ki „rožlja s sabljo" proti Avstriji;[54] prav tako pa je skušala Avstrija očrniti Jugoslavijo tudi pred Sovjetsko zvezo.[55]

(Dalje v prihodnji številki)

44 Delo, 27. oktober 1972; Kärntner Tageszeitung, 28. oktober 1972.
45 Die Presse, 4./5. november 1972.
46 Kleine Zeitung, 9. november 1972.
47 Tekst note je objavilo Delo 9. novembra 1972.
48 Delo, 12. november 1972.
49 Solzburger Nachrichten, 13. november 1972.
50 Volkszeitung, 15. november 1972.
51 Arbeiter Zeitung, 10. november 1972.
52 Kleine Zeitung, 6. november 1972.
53 Delo, 13. december 1972; Kärntner Tageszeitung z istega dne; gl. tudi Silvo Devetak, Medjunarodni aspekt nerešenog manjinskog pitanja u Austriji. Medjunarodna politika, Beograd, št. 544, 1972, 5-8.
54 Šlo je za nepravilno interpretacijo izjave zveznega sekretarja za ljudsko obrambo Nikole Ljubičića o dogajanju na avstrijskem Koroškem, Delo, 18. in 21. decembra 1972.
55 Prim. Salzburger Nachrichten, 20. december 1972.

Srečanje slovenskih žena treh dežel

V sredo 10. maja je bilo v Veselah pri Škocijanu drugo delovno zasedanje koordinacijskega odbora za mednarodno sodelovanje žena, katerega so se poleg zastopnic Zveze slovenskih žena na Koroškem uedležile predstavnice ženskih organizacij v matični deželi Sloveniji ter zastopnice goriške in beneške pokrajine v Italiji. Prvo takšno zasedanje je bilo lanskega leta v Novi Gorici. Namen teh srečanj, ki se bodo izmenoma odvijala v zgoraj navedenih deželah, je sodelovanje oziroma izmenjava izkušenj med organizacijami žensk matične dežele in zamejstva.

Iz referatov in živahne diskusije je bilo razvidno, da imajo žene iz zamejstva podobne probleme tako na gospodarskem kakor na narodnostnem področju. Slovenske žene iz Italije so povedale, da v njihovi deželi ni več trdne podlage za življenje večinskega naroda ter v sklopu tega tudi za manjšino. Strankarski boji; volitve, katerih namen je ne glede na žrtve, doseči svoj cilj; zapiranje tovarn; brezposelnost itd. so vzroki, da si slovenska narodna skupnost v Italiji dela skrbi za bodočnost in za izvajanje Osimskega sporazuma. Pomembno vlogo v socialnem in narodnem osveščanju žensk igrajo slovenske žene v Benečiji, kjer so šele pred nedavnim ustanovile svojo žensko organizacijo Zvezo beneških žena.

Predsednica Zveze slovenskih žena na Koroškem Milena Gröblacher je v svojem referatu nakazala socialno in narodnostno problematiko našega življa predvsem žensk, ki imajo vedno manjše možnosti zaposlitve. Tudi zaradi pomanjkljive izobrazbe v raznih poklicih so naše žene zapostavljene — dobijo le slabša delovn amesta. Na narodnem področju si je Zveza slovenskih žena zadala pomembno nalogo — vzgojo mladine, ki je najbolj izpostavljena raznarodovalnemu pritisku. Zaradi pomanjkanja slovenskih oziroma dvojezičnih varnostnih ustanov so pri nekaterih prosvetnih društvih formirali otroške skupine, kjer imajo predšolski otroci in otroci, ki iz katerihkoli vzrokov niso imeli priložnosti obiskovati šolski pouk slovenščine, možnost, da se izpopolnjujejo v slovenščini. Predsednica ZSŽ je ob tej priložnosti povedala, da bodo v škocijanski občini v naslednjih mesecih odprli svoj lastni otroški vrtec. To bo velik in pomemben korak k prizadevanju za vzgojo in utrjevanje narodne zavesti pri naših najmlajših, katerim bo treba posvetiti kar največ skrbi, saj so oni bodočnost našega naroda. Koordinacijski odbor je na tokratnem letnem srečanju ponovno ugotovil, da je sodelovanje slovenskih žena treh dežel nujno potrebno ter da je treba še naprej gojiti tiste oblike dela, ki so se izkazale za učinkovite. Naj samo omenimo razna predavanja, izlete, organiziranje letovanja otrok, izmenjavo mnenj in drugo. Nadalje je treba podpreti vse pobude v smislu širjenja stikov z naprednimi organizacijami žensk in z naprednimi silami sploh in to ne glede na jezikovne pregrade. Izražena je bila tudi želja, da mora koordinacijski odbor navezati stike z ženami na avstrijskem Štajerskem in na Gradiščanskem.

V gostilni Wutte, kjer je bilo zasedanje, je zbrane žene pozdravil tudi občinski odbornik Franci Picej in jih v kratkem nagovoru seznanil s položajem v občini in z vsesplošno situacijo naše narodne skupnosti na Koroškem. Prihodnje zasedanje koordinacijskega odbora za mednarodno sodelovanje žensk bo v Sloveniji. Naj ob tej priložnosti še povemo, da so pobudo za ustanovitev omenjenega odbora dale žene iz Nove Gorice. Z ustanovitvijo tega odbora so dane boliše in učinkovitejše možnosti načrtnega dela na področju osveščanja slovenskih žena.

Preteklo sredo so se s krožnega potovanja po Jugoslaviji, ki ga je organizirala Zveza koroških partizanov, vrnili naši izletniki polni najlepših vtisov srečno domov. S potovanja so poslali razglednico s podpisi, ki jo objavljamo. Obširneje o izletu bomo še poročali.

Povratek z obiska v Tadžikistanu

Prejšnjo nedeljo se je vrnila iz Tadžikistana (Sovjetska zveza) 28-članska koroška delegacija pod vodstvom beljaškega župana inž. Jakoba Mörtla, ki je sodelovala na avstrijskih dnevih v Sovjetski zvezi.

Avstrijski dnevi v Sovjetski zvezi so v Tadžikistanu imeli povsem koroško obeležje. Med obema deželama oziroma metropolama obstoja že leta tesno medsebojno sodelovanje — glavno mesto Tadžikistana Dušanbej in Celovec sta namreč pobratni mesti.

Poleg koroške delegacije v okviru katere sta bili tudi dve kulturni skupini je bila tokrat zastopana v tej republiki tudi močna koroška turistična skupina, ki je skupno z delegacijo štela 142 ljudi. Centralna prireditev „Avstrijskih dnevov" v Tadžikistanu je bila v Operni hiši v Dušanbeju, kjer so nastopale domače in koroški kulturni skupini — plesna skupina „Edelweiß" iz Celovca in pevski kvartet iz Volšperka. Na tej prireditvi so bili poleg domačinov in uradnih predstavnikov navzoči tudi omenjeni koroški turisti. Dia predavanje o Koroški je bilo nagrajeno z navdušenim aplavzom. Sploh je bil celoten večer uspešen in lep prispevek k utrjevanju prijateljstva med obema pobratenima mestoma in deželama. Poleg osrednje prireditve je bila koroška delegacija gost raznih ustanov, tako inštituta za umetnost, akademije znanosti. Obiskala je tudi razstavo, ki predstavlja celoten razvoj gospodarstva dežele. Kot posebnost obiska v Dušanbeju je bila posebej za Korošce izvedena baletna predstava v Operni hiši. Samo iz teh nekaj primerov, ki smo jih navedli lahko sklepamo s kakšno veliko prisrčnostjo so bili sprejeti naši Korošci v tej 5000 km oddaljeni deželi. Naj še omenimo, da je koroška delegacija v tej lepi gorski deželi, ki v neki meri spominja tudi na Koroško, obiskala tudi bližnje mesto Nurek, ki slovi po tem, da v njegovi bližini gradijo največjo elektrarno na svetu. Župan Nureka je koroške goste seznanil s posebnostmi te gigantske elektrarne. ki bo oskrbovala z električnim tokom vso srednjo Azijo.

V zvezi s prisrčnim in prijateljskim obiskom v Dušanbeju naj še omenimo, da republika Tadžikistan goji prijateljske odnose kar s 93 deželami med katerimi so najbolj prisrčni s Koroško. Na vmesnem postanku v Moskvi so jih prisrčno sprejeli najvišji predstavniki Sovjetsko-avstrijskega društva hkrati pa je koroška delegacija imela priložnost prisostvovati predstavi Bolšoj-baleta v kremeljskem gledališču.

Ob slovesu so vsi udeleženci prejeli spominska darila med njimi tudi predsednik in tajnica Avstrijsko-sovjetskega društva — direktor Valentin Just in dr. Margarethe Steiger. Naj še omenimo, da je koroškega deželnega glavarja na tem potovanju zastopal beljaški župan inž. Jakob Mörtl.

Obiščite Bergovo galerijo v Pliberku

Bergova galerija v Pliberku, ki je bila ustanovljena pred desetimi leti je spet vsak dan odprta in sicer od 10.00 do 12.00 in od 16.00 do 18.00 ure.

Tokratna razstava bo obogatena za nadaljnjih 23 del, ki jih je avtor ustvaril lansko leto in letos. Skupno je razstavljenih 165 Bergovih del. Ne zamudite priložnosti in oglejte si Bergovo galerijo v Pliberku, ki uživa svetovni sloves.

Ne samo besede, dejanja so potrebna

Na binkoštno nedeljo se je mladina krajevnih odborov v Podjuni ponovno srečala. Ta srečanja kažejo, da je podeželska mladina sama prišla do spoznanja, da vodi pot do uspeha samo preko skupnega reševanja problemov, skupne iniciative ter skupne aktivitete. Spoznala je, da drži pregovor, ki pravi: V enotnosti je moč. Na tem mestu pa je treba tudi povedati, da najostreje obsojamo tiste, ki mečejo mladinskemu delu pred noge polena in se imajo za nadvse pametne, enotnost pa jim je sedma briga, glavno jim je, da gradijo na svoji lastni politični karieri in poskušajo samo razdirati.

V nedeljo popoldne sta se pomerili na pliberškem nogometnem igrišču mladinski reprezentanci pliberškega ter globaškega krajevnega odbora. Čeprav je bilo igrišče zelo spolzko in teren globok, se je razvila dokaj zanimiva tekma, ki pa je postala zmeraj bolj neinteresantna. Treba je povedati, da so Globašani povedli z 1:0, nato pa je igral samo še Pliberk in zabijal gol za golom. Globašanom tudi niso pomagale taktične finese njihovega vodje in predsednika Walterja Gutovnika. Ob koncu so pliberški mladinci zatresli mrežo nasprotnika kar desetkrat. Končni rezultat torej: 10:1 za KO ZSM Pliberk.

Zvečer pa so se zbrali mladinci vseh krajevnih odborov Podjune na Rozaliji ali Hemi nad Globasnico. Povod za kresovanje je bila 23-letnica podpisa avstrijske državne pogodbe. Imenitno se je mladina zabavala ni pa manjkalo tudi resnosti, ki je po mnenju prisotnih mladincev avstrijska vlada nima, sploh pa ne „koroški politični pirati", saj Slovenci še zmeraj čakamo na izpolnitev sedmega člena avstrijske državne pogodbe, ki je zdaj že star najmanj 23 let.

Zadonela je pesem iz grl mladine, kres pa je gorel visoko ter po vsej Podjuni oznajal, da bo spet in ponovno gorel in da koroški Slovenci še živimo. Še čakamo na dan, ko nam bo zares „svoboda zasijala", oznanjal pa je tudi, da se bomo borili z vso vztrajnostjo in enotnostjo. Mladina je prepričana, da bo napočil dan, ko bomo spet kresovali, povod pa bo obletnica izpolnitve avstrijske državne pogodbe.

Nato je mladina odšla v Staro vas v gostilno Štern, kjer so se razvili ob pijači in jedi zanimivi razgovori. Končna zamisel pa je bila zmeraj ista: Mladina zaupa v svojo moč, enotnost pa jo spremlja in jo bo spremljala zmeraj in povsod na njeni poti.

Na tem mestu pa bi se radi zahvalili tudi nogometnemu klubu Pliberk, ki je dal Zvezi slovenske mladine na razpolago nogometno igrišče in to brez vsakega ugibanja.

Krajevni odbor Zveze slovenske mladine in Slovensko prosvetno društvo „Bilka" iz Bilčovsa prirejata skupno s Slovenskim planinskim društvom v Celovcu

POHOD KRIŽEM KRAŽEM PO GURAH

Zbirališče: v nedeljo 4. junija ob 7.30 uri pri Košarju (gostilna) na Gori. Izletnike bodo vodili priznani vodiči in poznavalci Gur. Obiskali bomo celo vrsto izredno zanimivih krajev med njimi Sedlaže, Racovo in Čečej — tri razgledne točke, ki imajo sloves, da so med najlepšimi na južnem Koroškem. Po povratku na izhodiščno točko, bo pri Košarju prijetna družabnost.

Prisrčno vabljeni!

Odprto pismo lažnem repu v „Problemih"

V zadnji številki glasila Koroške dijaške zveze, mi neki rep(ek) podtikuje, da sem kot predsednik Krščanske kulturne zveze odstopil zaradi tega, ker nisem tam dobil kilometrine in menda zaradi tega prešel kot podpredsednik k Slovenski prosvetni zvezi. Čeprav bi se ne splačalo odgovarjati takemu produktu nesmisla, pa je zaradi podtikavanja in grobe laži to kljub temu potrebno.

1. Kot bivši odbornik in aktivist KDZ lahko trdim, da smo reševali druga bolj efektivna vprašanja in nismo delali probleme s „Problemi" in neosnovano napadali vsevprek.

2. Glede „odstopa" kot predsednik KKZ predlagam, da uredniški odbor „Problemov" povpraša pri KKZ, kako in zakaj so me kot 21-letnega izvolili, ko niti nisem bil prej tam odbornik niti v njo vključeni organizaciji. Jaz si o tem še danes nisem na jasnem. Kilometrine in dnevnic res nisem dobival in jih tudi nisem pričakoval.

3. Kilometrine nisem niti dobil niti pričakoval, ko sem v letih 1969-70 za KDZ režiral „Dnevnik Ane Frank" (110 km na eno vajo, 25 vaj in predstav skupaj), niti ko sem se z lastnim avtom peljal v Trst in Gorico, ravno tako za KDZ.

4. In ko je že ravno moja neizplačana (KKZ, KDZ) in izplačana kilometrina (SPZ) vzrok nesramnih podtikavanj, prepuščam neizplačano kilometrino in dnevnice uredniškemu odboru „Problemov" z namenom, da se šolajo v zdravem humorju, v objektivnem poročanju in v uporabljanju svoje delovne energije za to, kar mi VSI vsak dan javno poudarjamo: za skupno delo in borbo v dobrobit slovenske narodne skupnosti, ne pa za blatenje posameznih organizacij in posameznikov, ki podira vse napore.

5. Pred leti mi je nekdanji odbornik KDZ in sedanji odbornik NSKS dobesedno dejal: „Naša generacija pri KDZ je bila že zmožna, kar pa je za nami, pa ni nič!" Tedaj sem mu oporekal, a kmalu mu bom moral verjeti.

Jožko Hudl

ČESTITAMO

Pred kratkim je v Gradcu promovirala za doktorja zgodovine Marija Inzko, absolventka slovenske gimnazije v Celovcu in hčerka profesorja Franca Inzka. Iskreno čestitamo.

Srečanje učiteljev v Železni Kapli

V četrtek 11. maja se je okrog 60 slovenskih učiteljev ljudskih in glavnih šol na Koroškem zbralo v Železni Kapli, kjer so v hotelu „Obir" obhajali svoje tradicionalno družabno srečanje. Povsem razumljivo je, da so v tem krogu razpravljali tudi o svojih poklicnih vprašanjih, ki zajemajo širok spektrum vzgojnega dela zlasti na dvojezičnih šolah, kjer je vloga učitelja še bolj pomembna in odgovorna.

Srečanja so se udeležili tudi predstavniki obeh slovenskih kulturnih in političnih organizacij na Koroškem.

MLADINSKI DAN

v farni dvorani v Škocijanu 21. maja 1978

Spored:

ob 10. uri otvoritev in pozdrav

1. del — Človekove pravice pri nas in drugod. Sodelujejo: Paolo Volkmer, Brazilija, Stane Raztresen, Trst in pričevalci s Koroške

2. del — sv. maša

3. del — družaben popoldan

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

ŽELEZNA KAPLA:

Zopet posvetovanje o problemih naših ljudi

V ponedeljek 8. maja 1978 smo Kapelčani povabili tajnika Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliksa Wieserja in člana Gospodarskega odbora Zveze slovenskih organizacij ter vodjo firme INTRADE tovariša dr. Zdravka Velika med nas, da orišeta sedanji politični in gospodarski položaj koroških Slovencev s posebnim ozirom na celotni južnokoroški in koroški življenjski prostor. Čeprav ni bil najbolj ugoden dan (ponedeljek) se je zbralo v hotelu Obir v Železni Kapli lepo število predstavnikov gospodarskega, kulturnega in političnega življenja kapelške občine. Med njimi cela vrsta občinskih odbornikov, socialistične in komunistične stranke ter občinske volilne skupnosti Železna Kapla. Naj navedemo samo nekatere, podžupan Haderlap Johan, Mihi Kuhar, Polanšek Folti, Egidi Siter, Lado Hajnžič in drugi.

Tajnik Zveze slovenskih organizacij tovariš Wieser je v svojih izvajanjih zavzel stališče do vseh pomembnih področij s katerimi smo konfrontirani posebno koroški Slovenci pa tudi naši nemškogovoreči sodeželani. Posebno je poudaril, da je naloga in obveza vseh narodno zavednih koroških Slovencev, da širijo politično platformo delovanja, bodisi na političnem ali bilo katerem drugem področju. „Glavno skrb moramo posvečati permanentno iz dneva v dan iz leta v leto vsem tistim področjem narodovega življenja od katerih je odvisen obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem. To so področja, vsestranske kulturne, vzgojne, mladinske, informativne, gospodarske in politične dejavnosti. V ta prizadevanja moramo vključevati najširše kroge slovenske narodne skupnosti z orientacijo, da moramo skupaj z nemškogovorečimi demokrati prispevati k temu, da bodo odnosi v naši družbi bolj demokratični.“ V nadaljevanju svojih izvajanj je tovariš Wieser apeliral na vse pristojne še posebno pa na občinske odbornike, da se morajo povsod zavzemati za to, da bodo ohranili in še bolj poživili dobro razvito kulturno politično delovanje Slovencev v Kapelški občini in da se morajo upreti pretirani in škodljivi polemiki.

Tovariš Velik je v nadaljevanju govoril o gospodarskih problemih slovenske narodne skupnosti na Koroškem in s tem južne Koroške ter Koroške v celoti. Nakazal je posledice škodljivega centralističnega prostorskega načrta južne Koroške ter s tem v zvezi nakazal in predlagal nekatere konkretne predloge za boljši gospodarski razvoj južne Koroške. Nadalje je govoril o nalogah zadružništva na Koroškem ter o projektih, ki so bili v zadnjih dveh letih realizirani v južnokoroškem prostoru.

Po uvodnih besedah obeh zgoraj imenovanih tovarišev se je razvila zelo živahna diskusija, v teku katere je sodelovalo celo vrsto posameznikov ter vsi občinski odborniki. V diskusiji je bilo treba razčistiti nekatere pojme, kot so enotnost koroških Slovencev, kolektivna integracija, vključevanje najširših tudi manj zavednih članov slovenske narodne skupnosti, povezava z nemškimi demokrati in drugo. Ponovno lahko ugotovimo, da so sklepi, ki jih je sprejela Zveza slovenskih organizacij na Koroškem na seminarjih v Železni Kapli in Bilčovsu tako glede splošne politične situacije, kot tudi glede občinskih volitev leta 1979 za nas Kapelčane v celoti sprejemljivi in da so edina platforma za konstruktivno in dolgoročno sodelovanje vseh Slovencev v Železni Kapli neglede na idejno-politično pripadnost. Širša gospodarska problematika še posebno pa gospodarska situacija v sami občini Železni Kapli je bila predmet dolge diskusije. Predvsem tovarna celuloze Reberca je še vedno v središču pozornosti Kapelčanov. Navzoči so si bili enotni v tem, da je v interesu slovenskih in nemškogovorečih delovnih ljudi, da se ohranijo delovna mesta v tovarni Reberca in da tovarna sklene dolgoročno sodelovanje s takimi partnerji in odjemalci, ki lahko dolgoročno garantirajo razvoj in obstoj te tovarne. Pri tem je prišlo do izraza soglasno mnenje, da so Kapelčani in delavci tovarne Reberca zainteresirani, da se povežejo s partnerji v SRS.

Na kraju diskusije, ki se je vlekla dolgo v noč se je predstavnik krajevnega odbora Zveze slovenskih organizacij v Železni Kapli tovariš Sadolšek Franci, kmet iz Lobnika, zahvalil tovarišu Wieserju in tovarišu Veliku za izvajanja ter tudi vsem ostalim ki so prišli na to posvetovanje. Diskusije pa ni in ni hotelo biti konec in se je nadaljevala celo v baru hotela Obir, kjer so se najbolj vneti zbrali okoli obeh predavateljev.

Izšel je Mladi rod

Z dvojno številko (maj in junij) je zaključen 27. letnik „Mladega roda" šolskega lista za slovensko šolsko mladino. Ob tej priložnosti naj izrečemo zahvalo in priznanje vsem tistim, ki že nad četrt stoletja iz nesebične ljubezni do mladine, skrbijo za redno izhajanje lista. Posebno priznanje velja celi vrsti urednikov, ki sega od pokojnega ravnatelja Franca Aichholzerja, preko okrajnega nadzornika Rudija Vouka, pokojnega Hermana Velika do sedanjega urednika Tomaža Ogrisa. Seveda velja priznanje tudi vsem priložnostnim in še posebno stalnim sodelavcem, ki s svojimi prispevki bodisi v obliki spisov, pripovedk, ilustracij itd. pomagajo, da je list po vsebini in obliki privlačen in zanimiv ne samo za mladino temveč tudi za odrasle ljudi.

Ta požrtvovalnost sodelavcev Mladega roda naj bo tudi vzpodbuda drugim zlasti našim učiteljem, katerih plemenita naloga je — širiti in utrjevati med našo mladino ljubezen do materinega jezika. Mladi rod igra danes pomembno vlogo pri vzgoji in izobrazbi naše šolske mladine in prav zato bi zaslužil čim več razumevanja in podpore s strani šolskih oblasti.

Najnovejša številka Mladega roda je kakor po navadi pestra in bogata in polna privlačnih prispevkov, ki razveseljujejo staro in mlado. Posebno hvalevredna je rubrika mladih, ki v svojih prispevkih kažejo veliko zanimanje za sodelovanje in s tem odpiranje možnosti razvoja novih talentov, ki bodo bodoči tesnejši sodelavci Mladega roda. Ilustracije je prispevala Jelka Reichmann, naslovno stran pa je naslikala Elvira Gros iz Pliberka.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „TRTA" V ŽITARI VASI

v a b i n a

Srečanje moških pevskih zborov Podjune

v četrtek 25. maja 1978 ob 20. uri pri Rutarju v Žitari vasi.

Sodelujejo:

Moški pevski zbor SPD „Zarja" iz Železne Kaple
Moški pevski zbor SPD „Edinost" iz Pliberka
Moški pevski zbor SPD „Vinko Poljanec" iz Škocijana
Moški pevski zbor SPD „Edinost" iz Štebna
Moški pevski zbor SPD „Trta" iz Žitare vasi
in ansambel „Drava" SPD „Borovlje" iz Borovelj

K številni udeležbi vabi o d b o r

Pestra dejavnost KSŠ na Dunaju

Ob 40. obletnici priključitve Avstrije k Nemškemu rajhu je v Klubu 14. 4. predaval član dokumentacijskega arhiva avstrijskega odporniškega gibanja dr. Wolfgang Neugebauer o odporu proti nacifašizmu v Avstriji. Poudaril je vodilno vlogo delavskega gibanja v odporu, skupno akcijo komunistov, socialistov in katoličanov v borbi proti nacizmu.

22. aprila je bila na Dunaju komemoracija ob 35-letnici usmrtitve 13. selskih žrtev, ki sta jo organizirali obe osrednji organizaciji. Člani Kluba so na tej proslavi sodelovali z recitalom.

V okviru dela gospodarskega krožka je v Klubu 28. aprila referiral dipl. ing. Franc Hager, član CK KPA, o strukturi podržavljene industrije v Avstriji in njenih težavah v današnji krizi. V referatu kakor tudi v diskusiji so bili v ospredju problemi racionalizacije in vprašanje delovnih mest kakor tudi rastoča in za avstrijsko gospodarstvo zelo negativna odvisnost podržavljene industrije od velikih mednarodnih monopolov in koncernov. Boj proti podrejanju državnega sektorja interesom avstrijskega in mednarodnega kapitala je danes odločilnega pomena za neodvisno gospodarsko politiko in s tem za nevtralnost naše države, je ugotovil Hager.

5. maja se je odbor KSŠ odzval povabilu ambasade SFRJ. Člane odbora je sprejel veleposlanik tov. Pribičević. Predsednik Franci Serajnik je najprej na kratko predstavil akcijski program. Obširneje je poročal o delovanju gospodarskega krožka, ki se bavi z gospodarskimi in socialnimi vprašanji Koroških Slovencev. Tov. Pribičević je soglašal z zastopniki Kluba, da je to važnega pomena, da se tudi Klub, poleg drugih, bavi s perečemi vprašanji gospodarstva. Tudi v drugih točkah je tov. Pribičević soglašal z akcijskim programom in odobril delo KSŠ na Dunaju. Obojestranska želja je bila, da bi se dobri kontakti ohranili tudi v bodoče.

Dan navrh je bila v Klubu nekaj zakasnela, že tradicionalna prvomajska proslava. Predsednik Serajnik je v svojem govoru orisal pomen 1. maja, kulturnega praznika vsega človeštva. Sledil je program, ki ga je pripravil kulturni krožek. Osrednja tema je bila upor v Boki Kotorski, ki je izbruhnil 1. februarja 1918. Bila je to največja revolucionarna vstaja avstrijskih mornarjev in nekaterih oficirjev različnih avstrijskih narodnosti. Uprli so se proti imperialističnemu zadržanju vladnih krogov Avstro-Ogrske monarhije ter zahtevali predvsem mir, svobodo, kruh. Upor je že tretji dan zadušila cesarska oblast. Aktivno je pri tem uporu sodelovalo 14 slovenskih pomorščakov.

Tekst, ki ga je v zvezi z uporom v Boki Kotorski pripravil kulturni krožek so poživile scene mornarjev in oficirjev, ki so jih odlično predvajali nekateri klubaši. Trud kulturnikov pa so številni gledalci poplačali z navdušenim aplavzom.

V torek 9. maja je bil gost KSŠ na Dunaju član zunanjega političnega odbora zvezne skupščine SFRJ Bogdan Osolnik. Z njim sta obiskala Klub še svetnik ambasade tov. Besedič in direktor kulturno-informacijskega centra tov. Frankl. Bogdan Osolnik se je mudil na Dunaju ob priliki tretjega zasedanja evropske konference in je o poteku le-te tudi poročal. Poleg drugih vprašanj so se bavili tudi z nacionalnimi vprašanji in sprejeli resolucijo, v kateri je zapisano, da naj vlade delujejo v duhu spoštovanja enakosti vseh kultur brez diskriminacij ter v duhu Helsinške sklepne listine. Kljub večkratni napetosti v diskusijah in nasprotju v raznih vprašanjih je prišlo na tej evropski konferenci do skupnega sklepa, ki pomeni važen korak naprej in, ki bo odločilen za nadaljnja dogajanja v Evropi, je dejal tov. Osolnik.

Posebno važna tema v pogovoru s klubaši je bilo vprašanje človekovih pravic, ki je v zadnjem času deloma obvladalo setovna politična dogajanja. Dejstvo pa je, da so imperialistične sile s t. i. „kampanjo o človekovih pravicah" skušale ovirati vsestranski proces popuščanja napetosti in s tem hotele ogrožati svetovno mirovno gibanje. Vsekakor je bil razgovor s tov. Osolnikom važen doprinos k nadaljnjim kritičnim razmišljanjem klubašev o podobnih vprašanjih.

O B V E S T I L O

O SPREJEMNEM IZPITU V 3-LETNO STROKOVNO ŠOLO ZA ŽENSKE POKLICE

Vodstvo Strokovne šole za ženske poklice šolskih sester v Št. Jakobu v Rožu, sporoča, da po odloku Deželnega šolskega sveta sprejemni izpit ne bo šele 7. julija, kakor je bilo določeno prvotno, temveč že **v ponedeljek, 29. maja 1978 od 9.30 uri.**

Ker je prostih še nekaj mest, je možno, da se k izpitu javijo še tiste, ki se doslej še niso mogle dokončno odločiti.

K sprejemnemu izpitu naj prinesejo s seboj domovnico (Staatsbürgerschaftsnachweis), rojstni list in pisalne potrebščine.

Vodstvo šole

JANEZ ŠVAJNCER 20

Pridi k potoku

Zvračala sta kozarce in v njih iskala potešitev. Zakaj? Čemu? V zadimljeni točilnici se spleta prijateljstvo le v nemiselnem uživanju pijače.

„Prišla si torej k meni, Dragica," se je oglasil Gregor Šipek. „To je lepo od tebe. Vsa čast ti. S tem si dosegla veliko, da ne rečem nesmrtnost."

„Hahaha!" Ferenc Palir se je krohotal, da so se na vratih pojavili ranjenci, ki so ob prihodu obeh deklet uvidevno odšli na hodnik.

„Ste se naklepetali?" je vprašal Mordej, „tudi mi bi radi šli spet nazaj v postelje."

„Jasno," je ljubeznivo pritrdil Ferenc Palir. „Le pridite noter, da nas bo več. Rad imam veliko ljudi na kupu. Zdaj smo vsaj ljudje. Ko bosta tile deklici odšli, bomo pa spet fantje in moški."

„Pošklempani," je porogljivo pripomnila Neva.

Dragica Flis je vstala in se obotavljala, ali naj bi podala Gregorju Šipku roko ali naj bi odšla brez besede.

„Tukaj moje roke, Dragica," jo je prehitel Gregor Šipek. „Sporoči mojemu cenjenemu kolektivu, da bom jutri spet zdrav in čil v učiteljskih vrstah."

„Kaj pa tole na rokah in nogah je drek?" se je oglasil Ferenc Palir in si razgalil prsi.

„To so obliži," je mirno rekel Gregor Šipek. „Odličen izdelek naše domače industrije. Nisi edini, tudi jaz se ti lahko pridružim in razkažem svoje poškodbene trofeje."

Dekleti sta vzdihnili in plašno gledali povoje na rokah in nogah obeh fantov.

„Važno je, da me ne boli," je rekel Ferenc Palir.

„Boljše je preprečevati ko zdraviti," je pritrdil Gregor Šipek in pomigal s prsti na rokah in nogah. „Dragica, glej, dokazal sem ti svojo moč. Torej brez strahu. Reci mojemu kolektivu, da je Gregor Šipek ostal cel. Odrgnine so le nedolžne praske, ki niso snov za pogovor. Naš stari nima niti najmanjše priložnosti, da uvrsti to točko na dnevni red in se izkašlja."

Med fanti in moškimi na vratih se je pojavil mehanik Dolfe. Snel je vozniško kapo, si oddihoval in v presledkih metal iz sebe: „Hudičevo sem se zadihal. Kje pa sta naša ranjenca? Koga vidim! Jasno, to je naša Dragica, tale tu pa Neva. Za Dragico si lahko mislim, kaj išče v tem prostoru, za Nevo mi še ni čisto jasno. Bom že zvedel. Sem take sorte človeške divjadi, da vprašam. Vprašati smem in mi je dovoljeno... Fanta, prinesel sem vama lepe pozdrave iz šole. Dekleta in ravnatelj so dali denar, jaz pa sem kupil tale dva šopka. Pravzaprav ju nisem kupil, ampak... no ja, ni važno, koga pa zanimajo podrobnosti, ali kot se reče drobiž."

Dragica Flis se je znašla v nerodnem položaju. Mehanik Dolfe je stiskal v rokah rdeče vrtnice. Nikakor ni mogla doumeti, kje jih je dobil. V tej cvetličarni, kjer je kupila šopka, gotovo ne. Otresla se je dvoma. V mestu je še druga cvetličarna. Je pač zavil v drugo, ko v prvi ni našel, kar je iskal.

„Kje pa si kupil vrtnice?" je zvedavo vprašala prodajalka Neva. „V našo cvetličarno nisi mogel, ker sem ključ odnesla s seboj. Tu ga imam, če hočeš videti."

„Pri konkurenci," je zamomljal mehanik Dolfe, potrepljal Gregorja Šipka in Ferenca Palirja in ju vprašal: „Imata še kakšno naročilo? Pijače vama ne smem nositi v bolnišnico. Pa nisem svinja. Kaj bi si samo z rožikami, sem si rekel, naj še malo zalijeta, da bodo dalj časa ostale sveže."

Izpod suknjiča je potegnil steklenico, jo odčepil in nastavil Gregorju Šipku na usta. „Le nagni, saj nima kosti. Teče ko namaznao." Obrnil se je k Ferencu Palirju. „Ti pa malo počakaj. Gregor ni taka svinja, da bi vse sam požrl."

Ko je Gregor Šipek odstavil steklenico, jo je mehanik Dolfe nastavil na usta Ferencu Palirju. Prazno steklenico je vtaknil pod suknjo in rekel: „Zmenili smo se, čeprav vidva skoroda nista odprla ust. Sicer mi pa tako nimata kaj povedati. Poležita in premislita. Mogoče vama bo natekla kakšna kapljica v glavo. Ko se bomo spet videli, bosta pa povedala. Adijo. Dekleti, gremo! Pohitimo, da nas ne vržejo ven."

Mehanik Dolfe niti ni pretiraval, zakaj tedaj se je na vratih pokazal bolničar Lajoš. Pomigal je z visečimi brki in poslal ostre poglede po zbranih. Veljalo je bolj trojici od zunaj kakor ranjencem. Že je važno rekel: „Prvič zdaj ni čas za obiske, drugič pa ste se malo predolgo zasedeli. Odhod, prosim! Niti minute zamude!"

„V redu," je rekel Gregor Šipek in se položil po dolgem. Z očmi je očitajoče ošvrknil bolničarja.

„Tudi v redu," je pritrdil Ferenc Palir in storil enako kakor prijatelj, le še jezik je pokazal.

Trojica je složno odšla po hodniku in stopnicah. Spodaj pred vhodnimi vrati je mehanik Dolfe sedel na moped. Dragica Flis na kolo, prodajalka Neva pa je šla peš.

11

Občinska gasilska vlečna služba je odpeljala poškodovani avto v mehanično delavnico, kjer je delal tudi mehanik Dolfe. Pogledal je avto in si rekel, da ga pozna, kdo pa drugi ko Ferenc Palir se je vozil z njim po cestah.

Na tihem je fantu privoščil, da se mu je pripetila nesreča. Ni mu želel, da bi si polomil ude, samo zaradi avta mu je privoščil. Bahavec! Delal se je važnega, da mu je šlo na jetra. Toliko da mu je pokimal izza krmila. Odfrčal je in pritiskal na plin, da je ropotalo in trgalo ušesa.

Šklemfa stara. Opel se je že preživel, imajo že boljše, Ferenc seveda ni mogel izbrati, sploh mu ne verjame, da si je še tega kupil. Mogoče si je avto samo sposodil, da se je lahko pripeljal domov in se pokazal ljudem. V Nemčiji posojajo avtomobile, približno tako je kot v domačem mestu. Za izlete je treba odšteti primeren znesek in vsak se lahko pelje, samo da ima vozniški izpit.

Še zdaj mu ne gre v glavo, kako si je mogel Prevolnikov Pepi privoščiti tako neokusno šalo. Zatrjeval je, da je že dve

Gnezdo v leskovem grmu

Maja je gozd ozelenel in ptice v njem so spet pele. Lahna sapa je s tankimi prsti prebirala listje, da je pošumevalo svojo tiho pesem. To jutro, ko so široka krila sokola rezala modro nebo, se je zdelo vse spokojno.

No, to je bila varljiva podoba. Na robu gozda so se, skriti za zeleno zaveso listja in vej, namestili borci. Bili so oprezni. Vsak hip bi se lahko razvnela bitka za mestece onstran travnika, ki ga je ločil od gozda.

Med borci je bil tudi dvanajstletni Veljko, deček okroglega, pegastega obraza, z otožnimi modrimi očmi. Na tla je položil kratko konjeniško puško in jo pogledoval, kakor bi se bal, da mu je ne bodo vzeli. Komaj pred nekaj dnevi jo je za dobro opravljeno nalogo dobil v štabu brigade.

Nenadoma je zaslišal nad seboj cvrkutanje. Prevzela ga je otroška radovednost. Oprezno se je dvignil s tal in pogledal med veje leskovega grma. V gnezdu so ležali trije goli ptiči in na široko odpirali kljune.

„Poglej, Ivan!" je tiho poklical resnega partizana, ki je nepremično strmel proti mestecu.

Partizan se je nasmehnil in vprašal:

„Kaj si našel, Veljan?"

„Mladičke v gnezdu. Poglej, tam je tudi stara!" je rekel razburjeno, ko je zaslišal še glasno cvrkutanje preplašene ptice. „E, čemu si se razkričala?" ji je govoril, ko je začela vznemirjeno letati okoli grma. „Saj jim nič nočem."

Ko je ptica v varni oddaljenosti sedla na vejo, pa je vzkliknil:

„Penica je. Tudi na robu gozda zraven vasi so. Včasih sem jih . . ."

Mali partizan ni utegnil povedati do kraja, ker so zapokali prvi streli. Pograbil je puško in pogledal predse, potem pa je obrnil glavo proti grmu, s katerega so krogle osule listje. Ne da bi pomislil na nevarnost, se je zravnal, previdno vzel gnezdo in ga skupaj z mladiči položil v zaklon pod lesko. Prestrašena samička jih je pokrila s telesom, Veljko pa je pohitel za tovariši.

V zgodnjem večeru je bila bitka končana. Utrujen in srečen se je deček s tovarišem Ivanom vrnil na rob gozda.

Gozd je bil spremenjen. Tla so bila razorana od granat, okleščene veje so nemočno visele z dreves, povsod so bili sledovi razdejanja. Le na tleh pod nedotaknjenim leskovim grmom je še zmeraj ležalo gnezdo. Ptiči so pritajeno cvrkutali v spanju, penica pa je dvignila rdečeglavo glavico. Ko je začutila iztegnjeno roko, je preplašeno odletela. Veljko je nežno dvignil gnezdo z mladiči in ga namestil med veje, kjer je bilo.

„Tu imate spet svoj dom, ptički," je rekel otožno. „Ostal je cel, moj pa je požgan. Vi še imate mamo, jaz ne več. Kdove kje bom našel svoj dom, ko bo konec vojne?"

Na ramenih je začutil močne roke starejšega partizana, pa mu je naslonil glavo na prsi.

„Dober deček si, Veljko," je rekel Ivan. „Za ptice skrbiš, ko umirajo ljudje. Če hočeš, te vzamem s seboj, v naše mesto, v naš dom, k svojim otrokom. Vojne bo skoraj konec."

„Seveda bi rad," je rekel deček.

Potem se je Ivanu izvil in srečen stekel čez travnik proti osvobojenemu mestecu.

Cudak

Janez Janezek zabiti
na tem svetu je živel.
Poslušajte, če želite,
kaj čudak je vse počel.

Letati učil je ptice,
vodo v sito je dajal,
a kovača je poprosil,
da bi kuro mu koval.

Nad vsiljivega komarja
šel s sekiro je menda,
v izbo je gnoja prinašal,
a odnašal v gozd drva.

Sredi zime si ledeno
malo hišo je zgradil:
„Tale izbica bo prava,
v njej poletje bom prebil!"

V sonce pihal je poleti,
da vročino bi pregnal,
vselej stol prinesel konju,
ki pred hišo je postal.

In sosedu sto denarjev
je prodal za desetak.
No, saj vidite zdaj sami:
Janezek je bil čudak.

Roke

Kdo ve, kdaj se je človek prvič zavedal, da ima roke. Morda takrat, ko je zgrabil v pest vejo, z njo treščil po sovražniku in ugotovil, da se na ta način mnogo bolje brani kot z nogo, morda.

Morda pa je prišel do tega drugače. Ko je iskal korenine za hrano, je zgrabil kamen in z njim strl oreh. To je bilo lažje kot način, ki ga je uporabljal do takrat, ko je orehe trl z zobmi. To počenjajo nekateri dečki še dandanes.

No, ko se je človek zavedel rok, ko mu niso bile le prednje okončine, kot na primer psom in mačkam, je začel na te roke gledati drugače. Ugotovil je, da lahko z njimi dela tudi druge koristne stvari in ne samo, da mlati z njimi po nasprotniku, kar na žalost, počenja tudi še dandanes.

Že v pradavnih časih je s pomočjo njih risal po stenah votlin, v katerih je prebival, bizone, jelene in lovce. Naučil se je z rokami klesati orodje. Klesati je začel kipe in si postavljati bivališča.

Če o nekom ljudje govorijo, da ima zlate roke, pomeni, da je zelo spreten pri delu.

Če o drugem natolcujejo, da ima lene tace, ta človek ni verjetno preveč priden.

Takoj, ko od nekoga slišimo: „Desna roka, levi žep," vemo, da diši po kraji. Kajti, sam le s težavo sežeš z desno roko v svoj levi žep.

Roke so postajale vedno spretnejše in v svoji spretnosti so marsikdaj prišepetavale človekovim možganom in tako so družno snovali vedno bolj zamotane naprave.

In zdaj imamo hiše in avtomobile in tovarne in atomsko bombo.

In če pomislimo. Včasih je imel človek te roke le zato, da je lahko ure in ure nihal obešen na veji in gledal na prečuden svet pod njim, kot to še vedno počenjajo opice. Čeprav tudi one včasih vzamejo v roko gorjačo in udarijo po glavi nekoga, ki jim ni po godu.

Smiljan Rozman

Sovja šola

Vsako noč, ko se je spustil na zemljo mrak, so se sove zbrale na starem votlem boru. Tukaj je bila njihova šola. Sove so bile učene živali. Ker pa znanje ne gre samo v glavo, so se učile, hodile so v šolo. Sedle so na košate veje bora. Stroga učiteljica pa je čepela na vrhu drevesa. Učiteljica je bila stara in velika sova. Nosila je velika, okrogla očala z zlatimi okvirji. Bila je pametna in razgledana. Brala je knjige in jih pripovedovala svojim učenkam. Sove, učenke, so rade hodile v šolo. Želele so postati pametne, kakor je bila njihova učiteljica. S smrekovimi iglicami so pisale na hrastove liste. Bile so vztrajne učenke. Vsako noč, ko je ura odbila polnoč, pa so odletele v vasi in mesta in raziskovale, kaj se je čez dan spremenilo. Vsak kot so pretaknile, da bi odkrile kaj novega. Ko so se vrnile na stari bor, so začele pisati zapiske v debelo knjigo, v sovji leksikon. Sove so bile tudi ocenjene. Če so bile pridne, so dobile črnega črvička, če pa so bile poredne, pa veliko rumeno sonce. To je bila zelo slaba ocena. Ko pa se je pokazalo sonce na nebu, so se zavlekle v debla dreves in zaspale. Njihov pouk je bil končan.

Čeprav so se vse učenke rade učile, pa je bila v razredu tudi učenka Uhica, ki se ji ni ljubilo učiti. Zamujala je pouk, ker se ji je zdel dan prekratek, še je bila zaspana. Povrhu pa si je še želela, da bi postala krokodil. Cele noči in cele dneve je razmišljala samo o tem. Sanjala je čudne sanje:

Sonce je pripekalo. Opice na bližnjem drevesu so se obmetavale s kokosovimi orehi. Vesele so skakale z veje na vejo. Svoje dolge repke so zavijale okoli debel. Gugale so se po vejah. Pod drevesom je dremuckal lev, kralj živali. Počival je po obilnem kosilu. Nekaj metrov naprej se je sprehajal debel slon. Z dolgim rilcem je segal od drevesa do drevesa, trgal je kokosove orehe in jih metal na tla.

V vodi pa je ležal krokodil Uhec. Utrujen je bil od vročega sonca. Voda je bila hladna, a še vedno prevroča zanj. Premetaval se je sem ter tja. Iskal je hladnejši kotiček, a ni ga našel. Vsepovsod je bilo pasje vroče.

Nenadoma so se mu približale opice, v rokah so držale kokosove orehe. Pometale so mu jih na glavo. Krokodil se je tako razburil, da bi najraje poletel k njim in jih kaznoval. A to je bilo nemogoče. Krokodil nima kril, da bi lahko letel. Opice so se mu nagajivo smejale. Krokodil je jezen zlezel nazaj v vodo. Tukaj je bil varen. Le neznansko vroče mu je bilo. Začel je jokati: „Zakaj sem krokodil? Ležati moram pod tem pekočim soncem, opice mi nagajajo. Rad bi odšel iz Afrike, odšel bi v zelene gozdove, v katerih živijo sove."

Sova uhica se je prebudila. Vsa vesela je spoznala, da je še vedno sova in da se ji je le sanjalo. Kar zadovoljna je bila, da ni krokodil.

„Življenje krokodila je težko. Raje sem sova in se učim," je sklenila. Popravila si je slabe ocene in postala prvakinja svoje šole v zelenem gozdu.

---

leti vozil fička in kazal vozniško dovoljenje. Frangežev Karel je površno pogledal uradni papir in mu nasedel. Potem se je pa pripetilo, kar se je moralo. Pepi se je zapeljal v potok, sam je prišel ven živ in zdrav, avto je bil pa tako zbit, da so morali v delavnici zamenjati celo karoserijo.

Mojster Fredi Perko je zaklical iz pisarne: „Dolfi, se boš lotil popravila ali ne? Kaj se ti avto smili, da ne upaš k njemu?"

„Ne, ne," je mehanik Dolfe vrgel čez ramo. „Gledam, kje bi se ga lotil. Saj ni toliko, da bi se bal, toda avto poznam."

„Nisem ga še videl. Pri nas ga nismo popravljali."

„Ferenc Palir je njegov šef. V Nemčiji dela, menda ja veš."

„A njegov je? Seveda vem, da je zunaj. Kdaj bo kaj prišel nazaj? Že kar dolgo hodi po tujih cestah. Ti si videl, kako se je zapeljal s ceste. Te ni nič zmrazilo?"

„Zakaj le? Kaj takega vidim skoroda vsak dan. Naši vozniki še nimajo dovolj smisla za varnost. Morali si bodo kupiti malo več pameti. Neprevidno dirjajo po cestah. Potem se pa čudijo, da jih zmanjka in jih polomljene potegnejo iz razbitin."

Mojster Perko je požugal s prstom. „Ti se ravno ne moreš hvaliti. Dostikrat ti je že šlo na tesno. Bodi zadovoljen, da imaš samo moped. Ne drviš tako hitro kot z avtom. Drugače bi videl živega vraga. Nikar ne kimaj, predobro te poznam."

„Drek pa vrag. Tudi mojega konjiča vprežem in poženem, da se pošteno kadi za njim."

„Po makadamu." Mojster Perko je utihnil in se zazrl na cesto, kjer je tekla kolona avtomobilov. Miličniki so opozarjali na nevarnost z utripajočo lučjo in peljali počasi pred tovornjakom, ki je bil do vrha naložen z železno sestavo. Vozniki v avtomobilih niso bili najbolj mirni, kar naprej so obvozili kolono in silili iz vrste, kakor da hočejo za vsako ceno prehitevati.

Mojster Perko je predirljivo pogledal mehanika Dolfeta. „Vidiš, take sorte si ti. Nobene discipline ne upoštevaš. Zmeraj bi rad naredil po svoji pameti. No, le začni in ne obiraj se predolgo."

„Plana sem na uro, mojster." Mehanik Dolfe je pomežiknil. Namignil je na zaslužek, ki ga njemu podobni dobijo, če nategnejo delo v ure. Več si jih naberejo, na boljšem so. S kladivom je trkal po pločevini in spoznal, da bo kmalu zravnal zverižene dele. Najbolj sta trpela blatnika. Potisnilo ju je navznoter, da se kolesi nista mogli več sukati. Zlezel je pod avto in odstranil lepljivo blato.

Momljal je in pustil noge na svetlem. Presneto nazaj, mu je šlo po glavi, pobrati nam je hotel rodno zemljo. Izbral si je koruzo. Da bi si je spekel. Tudi njemu je teknila. Fantje so se mu smejali in se norčevali, češ da je skovan še po starem, on pa jim je hrustaje pečena zrna odgovarjal, naj le pokusijo in se ne bodo več oglašali.

Avta ni popravil tako hitro, kakor si je zamišljal. Mojster Ferko ga je poklical stran. Z občine se je pripeljal šofer Jože Pužek, ki je vozil uradne osebe, največkrat predsednika in tiste okoli njega. Tank je puščal vodo, mojster Perko pa je vedel, koliko bije ura in gosta ni pustil čakati.

Mehanik Dolfe ni bil posebno zadovoljen, da se je moral ukloniti mojstrovi volji. Imel ga je za izkoriščevalca. Po tihem je govoril, na glas ni hotel stresati nejevolje, ker je bil mojster Perko s te strani občutljiv. Že večkrat sta planila skupaj, zato se je uklonil in si rekel, da je le bolje imeti zagotovljeno plačo in mir.

Vseeno mu vendarle ni bilo; če je le mogel, je usekal po občini, kakor da je bila kriva za vse, tudi za njegov moped, kadar je poskokoval ko žrebe in ga ni mogel ukrotiti. Zaradi tega so se mu sodelavci rogali in marsikatero stresli v njegovo škodo. Zatrjevali so, da mu še nekaj manjka do tega, da bo popolnoma obvladal svojo stroko.

Ni zaleglo, da jih je odslavljal sklicevaje se na svoj izpit. Nasršil se je in se trkal na prsi, češ da je delal izpit pred tujimi obrazi. To je veliko hujše, niti enega ni poznal od komisije, a so mu vsi člani napisali najboljšo oceno.

Zaman se je naprezal in napihoval. Zato je podnevi in ponoči premišljeval, da bo moped prodal in si kupil kaj večjega. Prav bi mu prišel motor; hitrejši in težji je; čisto se le ni zagrel zanj. Spak nemarni potegne naglo in prav tako naglo drvi po cesti, on pa je navajen počasne vožnje.

S tem mopedom je pretiraval. Hvalil se je, da vozi najmanj 60 kilometrov na uro, v resnici ni prišel nad 40.

Moped ni in ni potegnil. Kupil je rabljenega, pregledal ga je natanko, zdelo se mu je, da bo vzdržal do petdeset tisoč kilometrov brez generalnega popravila, pa je že pred polovico te številke crkaval, da mu ni bilo več pomoči. Odvrgel ga ni, prodal tudi ne.

Prijatelji so mu ponujali lepe denarce. Z mopedom sta že doživela preveč pustolovščin, zato sta si ostala nerazdružljiva prijatelja. Njuna je bila cesta, zemlja, travniki in polja. Povsod sta se družno prebijala naprej. Malo prask je dobil, a ni obupal, vzdržal je in ni nehal jezditi na svojem ljubljencu.

Mehaniku Dolfetu se je šele zdaj zares stožilo po avtomobilu. Ko je pogledoval od strani na Ferenčev voz, se je slišal: zakaj pa ga še jaz ne bi imel. Predlagal bom fantu, da mi ga proda. Kaj pa ve, kakšne brazgotine je dobil v karoseriji. Zlagal se mu bom, da avtu ni več pomoči in mu rekel: Ferenc, naredim ti uslugo. Čeprav je tvoj avto za na smetišče, ti ga odkupim, ker se mi smiliš in vem, da potrebuješ denar.

Ferenc bo pristal in sklenila bosta kupčijo brez prič. Tako mu nihče ne bo mogel oponašati, da je koga za kaj opeharil. Jim bo že pokazal, fantom in vsem opravljivcem. Zijali bodo, ko ne bo več sedel na mopedu, ampak lepo za steklom na mehkem sedežu. Odgovarjal jim ne bo, naj le pasejo radovednost in poizvedujejo, kako je tako nenadoma prišel do svojega avta.

Ferenc Palir je ozdravel, njegov avto pa še ni bil popravljen. Prišel je v delavnico in stresal pikre, češ da je navadna svinjarija, da ga pustijo čakati. Mojster Perko se je topil od prijaznosti in skimaval, da fanta razume, da mora nazaj v Nemčijo, pa kaj more, avto je utrpel velike poškodbe in zahteva mnogo časa, da bo spet sposoben za vožnjo.

(Dalje v prihodnji številki)

MATJAŽ KLEMENČIČ

Struktura otrok po materinem jeziku

in razmerju med šoloobiskujočimi in šoloobveznimi otroci na avstrijskem Koroškem v obdobju od 1865 do 1890

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Detail Conscription lahko uporabimo tudi kot vir, s pomočjo katerega lahko spodbijamo realnost rezultatov kasnejših avstrijskih ljudskih štetij po občevalnem jeziku. Napake v omenjenem viru pa lahko ugotavljamo na podlagi primerjave podatkov o materinem jeziku otrok z rezultati kasnejših ljudskih štetij po občevalnem jeziku.

Tako je na primer leta 1865 obiskovalo šolo v Velikovcu (Völkermarkt) 229 otrok, med katerimi je bilo 161 otrok ali 70,31 % s slovenskim in 68 otrok ali 29,69 % z nemškim materinim jezikom. Po podatkih ljudskega štetja iz leta 1880 pa je bilo v Velikovcu 72,6 % prebivalcev z nemškim občevalnim jezikom od skupnega števila 2362 prebivalcev. V Železni Kapli (Eisenkappel) je leta 1865 obiskovalo pouk 111 otrok, med katerimi je bilo 87 otrok ali 78,4 odst. s slovenskim in 24 otrok ali 21,6 odst. z nemškim materinim jezikom. Po podatkih ljudskega štetja leta 1880 je bilo v Železni Kapli 52,0 % prebivalcev z nemškim občevalnim jezikom od skupnega števila 1198 prebivalcev. Pri Železni Kapli moramo opozoriti tudi na to, da bi bil odstotek otrok s slovenskim materinim jezikom mnogo večji, če bi obiskovali pouk vsi šoloobvezni otroci. Omenim naj, da je takrat obiskovalo pouk le 44,6 % šoloobveznih otrok. Leta 1865 je obiskovalo pouk v Vetrinju (Viktring) skupaj 97 otrok, med katerimi je bilo 96 otrok s slovenskim in le 1 otrok z nemškim materinim jezikom. Po podatkih ljudskega štetja leta 1880 pa je bilo v Vetrinju 42,4 % prebivalcev z nemškim občevalnim jezikom od skupaj 1288 prebivalcev.

Naj navedem še nekaj primerov, pri katerih je bil delež otrok s slovenskim materinim jezikom po podatkih Detail Conscription znatno nižji od deleža prebivalstva s slovenskim občevalnim jezikom po podatkih ljudskega štetja 1880. Tako je bilo na primer v Pokrčah leta 1865 15,25 % otrok s slovenskim materinim jezikom, leta 1880 pa je v tej občini živelo 94,7 % prebivalstva s slovenskim občevalnim jezikom. V Žrelcu, kjer je bilo po šolski statistiki leta 1865 25,6 % otrok s slovenskim materinim jezikom, je bilo po podatkih ljudskega štetja leta 1880 62 % prebivalstva s slovenskim občevalnim jezikom. V Škofičah (Schiefling), kjer je bilo po podatkih šolske statistike leta 1865 50 % otrok s slovenskim materinim jezikom, je bilo po podatkih ljudskega štetja leta 1880 98,9 % prebivalstva s slovenskim občevalnim jezikom. Tako majhen delež otrok s slovenskim materinim jezikom si lahko razlagamo tudi s sorazmerno maloštevilnim obiskovanjem pouka šoloobveznih otrok. Tako na primer v Škofičah ni obiskovalo pouka kar 35 % šoloobveznih otrok.

Leta 1865 je bilo izven območja dvojezičnega šolstva iz leta 1945 še 418 otrok s slovenskim materinim jezikom. Od tega števila je bilo v Celovcu (Klagenfurt) v deški 142 dečkov, v dekliški šoli pa 51 deklic, v Porečah (Pörtschach) 66 otrok, v Št. Urhu (St. Ulrich) 72, v Št. Juriju pri Strmcu (St. Georgen am Sternberg) 40 in v Beljaku (Villach) 47 otrok. Značilen je podatek, da je bilo v Celovcu v deški šoli 18 %, v dekliški pa le 6 % slovenskih otrok. Pri tem ne gre za biološki fenomen, po katerem naj bi Slovenci imeli več dečkov kot deklic, ampak za različno stališče določenih slojev prebivalstva do šolanja deklic v takratni družbi, kar se je zaradi enovitosti socialne in nacionalne stratifikacije na Koroškem odrazilo tudi v šolski statistiki otrok po materinem jeziku.

Drugo pomembno vprašanje, ki ga lahko študiramo na podlagi podatkov Detail Conscription, je vprašanje udeležbe pri šolskem pouku, to je razmerja med šoloobiskujočimi in šoloobveznimi otroci. Iz obravnavanega gradiva lahko razberemo, da je leta 1865 obiskovalo pouk na nemškem jezikovnem območju zahodnega dela avstrijske monarhije 98,7 % šoloobveznih otrok, na Koroškem v mejah do leta 1918 80,5 %, na nemškem delu dežele Koroške 83 %, na današjem dvojezičnem ozemlju Koroške pa 72 % šoloobveznih otrok.

Na ozemlju dvojezičnega šolstva iz leta 1945 je bilo leta 1865 46,7 % šol, v katerih je bila udeležba otrok pri pouku manj kot 75-odstotna, medtem ko je bilo na celotnem Koroškem v mejah do leta 1918 34 % takšnih šol. Manjša udeležba otrok pri pouku na območju dvojezičnega šolstva je predvsem posledica takratnega socialnega in gospodarskega položaja na Koroškem. Medtem ko lahko zaradi priseljevanja staršev na določena območja Koroške opazimo, da število šoloobiskujočih presega število šoloobveznih otrok le v petih občinah ozemlja dvojezičnega šolstva (Globasnica-Globasnitz, Grebinj-Griffen, Skočidol-Gottestal, Št. Jakob pri Borljah-St. Jakob ob Förolach in Čilberk-Zeiselberg), lahko naštejemo na celotnem avstrijskem Koroškem kar 37 takšnih šolskih okolišev. Sto in več odstotno udeležbo otrok pri šolskem pouku beležimo le v 14,2 % občin na ozemlju, za katerega je veljal zakon o dvojezičnem šolstvu iz leta 1945, medtem ko je bilo takšnih šol na celotnem ozemlju Koroške kar 32 %. Takšno stanje je nedvomno tudi posledica tega, da je bilo na današnjem dvojezičnem ozemlju Koroške leta 1865 le 70 šol (ena šola na 120 šoloobveznih otrok), na celotnem ozemlju Koroške pa je bilo tega leta 312 šol (ena šola na 99 šoloobveznih otrok). Razmerje med šolajočimi in šoloobveznimi otroci se je po šolski reformi leta 1869 izboljšalo.

(Dalje v prihodnji številki)

3 Vsi številčni podatki o jezikovni strukturi prebivalstva so povzeti po B. Grafenauer: Narodnostni razvoj na Koroškem od srede 19. stoletja do današnjih dni, Koroški zbornik, Ljubljana 1946, stran 117—249.

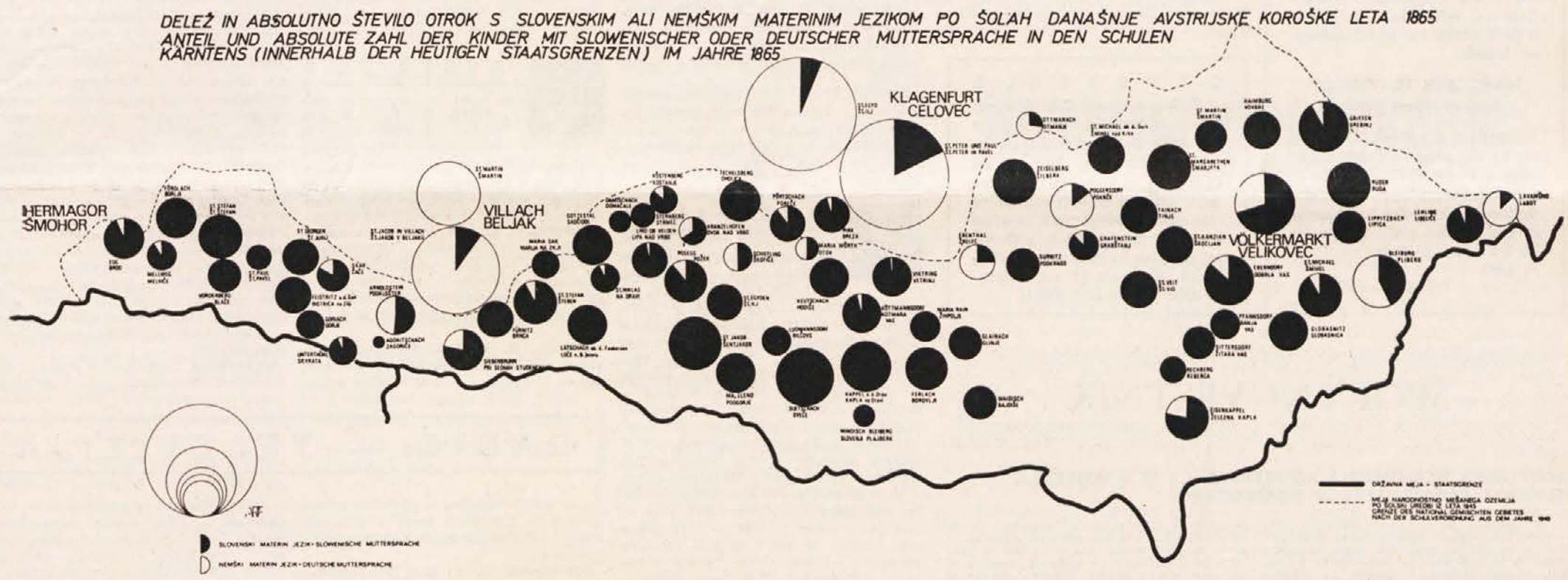

Tabela I.

Število šol glede na odstotek s slovenskim materinim jezikom na avstrijskem Koroškem leta 1865

a) na z avtohtonim slovenskim prebivalstvom poseljenem območju avstrijske Koroške

%	število šol	% šol glede na celotno število šol
0	2	2,6
0,1—5	0	0
5,1—20	5	6,5
20,1—50	5	6,5
50,1—75	4	5,2
75,1—99,9	21	27,3
100	40	51,9
Skupaj	77	100

Na tem območju je bilo leta 1865: 63 šol s slovenskim učnim jezikom, 11 šol z nemškim in 3 šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom.

Šole z nemškim učnim jezikom je po podatkih tega vira obiskovalo 2463 otrok z nemškim, 363 otrok s slovenskim in 8 otrok z italijanskim materinim jezikom.

Šole s slovenskim učnim jezikom je takrat obiskovalo 230 otrok z nemškim in 5147 otrok s slovenskim materinim jezikom.

Šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom je takrat obiskovalo 137 otrok z nemškim in 177 otrok s slovenskim materinim jezikom.

b) na območju avstrijske Koroške, na katerem je veljal zakon o dvojezičnem šolstvu iz leta 1945

%	število šol	% šol glede na celotno število šol
0	1	1,4
0,1—5	0	0
5,1—20	2	2,9
20,1—50	5	7,1
50,1—75	4	5,8
75,1—99,9	19	27,1
100	39	55,7
Skupaj	70	100

Na tem območju je bilo leta 1865: 7 šol z nemškim, 60 šol s slovenskim in 3 šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom.

Šole z nemškim učnim jezikom je po podatkih tega vira obiskovalo 389 otrok z nemškim in 123 otrok s slovenskim materinim jezikom.

Šole s slovenskim učnim jezikom je takrat obiskovalo 221 otrok z nemškim in 4969 otrok s slovenskim materinim jezikom.

Šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom je takrat obiskovalo 137 otrok z nemškim in 177 otrok s slovenskim materinim jezikom.

c) na območju med slovensko etnično mejo iz srede 19. stoletja in območjem dvojezičnega šolstva po zakonu o dvojezičnem šolstvu iz leta 1945

%	število šol	% šol glede na celotno število šol
0	1	14,3
0,1—5	0	0
5,1—20	3	42,8
20,1—50	0	0
50,1—75	0	0
75,1—99,9	2	28,6
100	1	14,3
Skupaj	7	100

Na tem območju so bile leta 1865: 3 šole s slovenskim in 4 šole z nemškim učnim jezikom.

Šole z nemškim učnim jezikom je po podatkih tega vira obiskovalo 2074 otrok z nemškim, 240 otrok s slovenskim in 8 otrok z italijanskim materinim jezikom.

Šole s slovenskim učnim jezikom je takrat obiskovalo 9 otrok z nemškim in 272 otrok s slovenskim materinim jezikom.

Tabela II

Število šol glede na delež šoloobiskujočih od šoloobveznih otrok na avstrijskem Koroškem leta 1865

a) na z avtohtonim slovenskim prebivalstvom poseljenem območju avstrijske Koroške

%	število šol	% šol glede na celotno število šol
do 50	10	12,9
50,1—75	26	33,8
75,1—99,9	27	35,1
100	7	9,1
nad 100	7	9,1
Skupaj	77	100

b) na območju avstrijske Koroške, na katerem je veljal zakon o dvojezičnem šolstvu iz leta 1945

%	število šol	% šol glede na celotno število šol
do 50	10	14,4
50,1—75	25	35,7
75,1—99,9	25	35,7
100	5	7,1
nad 100	5	7,1
Skupaj	70	100

c) na območju med slovensko etnično mejo iz srede 19. stoletja in območjem dvojezičnega šolstva po zakonu o dvojezičnem šolstvu iz leta 1945

%	število šol	% šol glede na celotno število šol
do 50	0	0
50,1—75	1	14,2
75,1—99,9	2	28,6
100	2	28,6
nad 100	2	28,6
Skupaj	7	100

Športna hiša KASTNER & ÖHLER v Celovcu se predstavlja

V torek 25. aprila se je v obliki tiskovne konference predstavila javnosti športna hiša KASTNER & ÖHLER v Celovcu. Ob tej priliki so bili navzoči tudi družinski člani tega podjetja. Dr. Böck, sodelavec tvrdke iz Gradca, je v svojem pozdravnem govoru dejal, da je vodstvo K & Ö že dalj časa nameravalo postaviti zgradbo podružnice v Celovcu. Površina v novo zgrajenem poslopju znaša v parterju ter v 1. in 2. nadstropju — približno 800 m². To je za trgovino, ki nudi kupcu od obutve do živil praktično vse, sicer premalo, za specializacijo (v tem primeru na športnem področju) pa kar primerno. K&Ö se je odločil za športno hišo. Od vsega začetka jim je jasno, da so Korošci zahtevna in zelo modna publika. Zato je izbira tudi temu ustrezno velika.

Od ustanovitve tega štajerskega družinskega podjetja, igra šport veliko in pomembno vlogo. Postrežba v športnih oddelkih K&Ö je izredno dobra. V lastnih delavnicah so zaposleni izkušeni in kvalificirani delavci, ki v najkrajšem času ustrežejo posebnim željam kupcev. Tvrdka sodeluje skoraj z vsemi znanimi tvrdkami na športnem in obutvenem sektorju. K&Ö ima tudi lastni športni klub, ki prireja razne tečaje, npr. za tenis, smučanje ipd. S to tradicijo in s to izkušnjo začenja K&Ö v Celovcu.

Vodja tvrdke v Celovcu je Helmut Möstl, njemu pomaga 40 mladih koroških sodelavcev, ki so z veseljem in zanimanjem pri svojem delu. Ker je ponudba velika, in so cene ugodne, je delo teh prodajalcev brez večjih težav. Športna hiša je odprta od ponedeljka do petka NON STOP od 8.30 ure do 18.00 ure, v soboto pa od 8.00 do 12.30 ure.

Ponudba v parterju: tenis, jahanje, smučanje, šport v hali in na travi, orodje za trening, namizni tenis, streljanje s puščico, kolesa, deli za avtomobile. Velika in ugodna je izbira glede tenisa.

V 1. nadstropju si lahko ogledate čolne, motorje za čolne, vodne smuči, kopalke, športno obutev, športne čevlje, noše, jeans, alpinistične pripomočke in naprave za ribiče. Glede čolnov in vodnega športa svetuje K&Ö svetovni prvak v veslanju, Gerhard Peinhaupt, ki je član firmnega športnega kluba.

V 2. nadstropju so vam na razpolago reči za camping, šotori, spalne vreče, posoda za camping, grilerji, pohištvo za na vrt in razni drugi pripomočki za camping.

Šport ima torej novo postojanko v Celovcu — športno hišo KASTNER & ÖHLER, Feldmarschall-Konrad trg 11. Tvrdka pa vas prisrčno vabi na ogled trgovine v Celovcu, tudi vi boste navdušeni ob priložnosti vašega obiska.

3. REDNI OBČNI ZBOR
Slovenskega prosvetnega društva „Obir"
v soboto 20. maja ob 19.30 uri pri Kovaču na Obirskem. Po končanem občnem zboru bo film SPZ „Kaplan Martin Čedermac"

Prisrčno vabljeni!

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na obisk naravne lepote

NARCISNIH TRAVNIKOV v karavanškem pogorju.

Zbirališče: v četrtek 25. maja ob 12. uri pred železniško postajo v Podgorjah. Od tam je z avtomobili skupen odhod v dolino Velike Suhe (do kamor je pač možna vožnja). Do cilja bo treba iti tudi nekaj časa peš.

Prisrčno vabljeni!

O B V E S T I L O

Skupina slovenskih zdravnikov iz Slovenije bo tudi letos priredila svoj tradicionalni izlet na Koroško, kjer si bo ogledala zanimivosti naše dežele. Ob tej priložnosti bi se slovenski kolegi radi srečali z našimi zdravniki in njihovimi družinami in sicer v soboto 20. maja ob 19. uri v hotelu Obir v Železni Kapli.

Lužiški Srbi

V NEMŠKI DEMOKRATIČNI REPUBLIKI

Danes, 19. maja 1978, bo ob 17. uri v celovški Mestni hiši (Stadthaus, Theaterplatz) odprta razstava, ki bo na podlagi različnih eksponatov prikazala življenje lužiško-srbske narodnostne manjšine v Nemški demokratični republiki. Razstava, ki jo prireja Avstrijsko-vzhodnonemško društvo na Koroškem, bo odprta do 26. maja, in sicer dnevno od 9. do 18. ure.

Krajevna odbora Zveze slovenske mladine iz Borovelj in Šentjakoba vabita na

solidarnostni koncert „ČILENSKA PESEM V BORBI"

ki bo v četrtek 25. maja ob 14.30 uri v kulturnem domu v Borovljah.

Nastopa: čilenska skupina Delavnica „Luis Emilio Recabarren"

Prisrčno vabljeni!

Rdeči mladinski teden

(Prireditelj: KPA, Komunistična študentska zveza in mladina)

22. 5. 1978: Cestni kabaret ROTER GAMSBART iz Štajerske. Nastopa po Celovcu.
24. 5. 1978: Celovec, Haus der Jugend (Kumpfgasse), 19.30: „PROGRESIVNA NOSTALGIJA". Politični kabaret najboljšega kabaretista iz Zvezne republike Nemčije: DIETRICH KITTNER
26. 5. 1978: Celovec, Delavska zbornica, velika dvorana, 19.30: SBB — najznamenitejša rock-skupina iz Ljudske republike Poljske.
27. 5. 1978: Beljak, gostilna Hofwirt (v centru), 20.00: BRECHTOV VEČER. Berejo in pojejo študenti Berlinskega ansambla iz Nemške demokratične republike.
29. 5. 1978: Celovec, Mestna hiša (Stadthaus), 19.30: film: ZADNJI GROB V DIMBAZI. O situaciji črncev v Južni Afriki.
29. 5. 1978: Beljak, Delavska zbornica, mala dvorana, 19.30: film: VERE ROMEYKE NE MOREMO TRPETI. O poklicnih prepovedih v Zvezni republiki Nemčiji.
30. 5. 1978: Celovec, Univerza, 19.30: KUBA DANES. Diapozitivi, filmi, informacije o deželi 11. festivala svetovne mladine.
31. 5. 1978: Velikovec, Burg, 20.00: DELAVNICA L. E. RECABARREN — vokalna in instrumentalna čilenska skupina pod vodstvom dirigenta Sergio Ortega.
1. 6. 1978: Žitara vas, diskoteka „Biene", 20.00: PAMETNE PESMI Sigi-ja Marona, znanega iz oddaj „musicbox", Ö 3 in nastopov po Avstriji.
3. 6. 1978: Celovec, travnik na Križni gori, 14.00: OTROKOV POPOLDAN — lutkovne igre, zabava, raženj . . .
16. 6. 1978: Celovec, Ljudski dom, Südbahngürtel 24, 20.00: FIESTA CUBANA. Južno-ameriški ritmi, borbene pesmi, folklora, kubanske pijače, Sangria in ARAUCOS — čilenska skupina.

ŠPORTNI VESTNIK

SLOVENSKA NOGOMETNA REPREZENTANCA SE JE UDELEŽILA TURNIRJA PRIJATELJSTVA V DOBERDOBU

20 igralcev je bilo vpoklicanih v slovensko nogometno reprezentanco in le pičlih 10 se jih je udeležilo mednarodnega turnirja prijateljstva v Doberdobu v Italiji. Zaradi slabega vremena je moštvo SŠZ (na avtocesti je močno snežilo!) dospelo na cilj namesto ob enih šele ob petih in igralci so bili močno razočarani, ko so zvedeli, da so tekme v soboto kratkomalo odpovedali. Organizator pa je izžrebal finalne tekme in žreb je odločil, da se bo naša reprezentanca pomerila z ekipo Obale in igrala za tretje in četrto mesto. Finalna tekma pa se je glasila ZSŠDI — Ravne na Koroškem.

Po večerji se je slovenska reprezentanca odpeljala v Novo Gorico, kjer je prenočila v slovenskem dijaškem domu. Naslednji dan so se težave nadaljevale. Ob devetih naj bi bila prva tekma, ker pa je moštvo Obale imelo zamudo, se je igra pričela z več kot enourno zamudo. V prvih minutah tekme je moštvo SŠZ že imelo lepe priložnosti za zadetek, toda prvi gol so dali igralci Obale. Slovenski igralci so brez uspeha reklamirali offside. Kmalu nato pade drugi gol, toda naši nikakor niso popustili, vrstila se je priložnost za priložnostjo, najlepše pa ni izkoristil naš enajsti igralec, katerega smo si izposodili od Ravenčanov. V prvem polčasu je bila igra zelo trda, obe moštvi sta igrali s polno paro. Tudi drugi polčas je bil podoben prvemu, dobre priložnosti za našo reprezentanco in Kropivniku je uspelo dati gol, igra še ni bila odločena. Naši so močno pritiskali, toda v protinapadih je vratar Malle nekajkrat z zadnjimi močmi prestregel žogo tako da gola ni bilo. V zadnji minuti je našim po prostem strelu uspelo dati gol, toda sodnik tega ni priznal. Tako se je igra končala z 2:1 za Obalo, naši pa so zasedli na tem turnirju zadnje četrto mesto.

Za slovensko reprezentanco so nastopili:

Malle, Kupper M., Pandel J., Velik, Hobel, Kropivnik, Hribar (vsi SAK), Bokalič (št. Jakob), Wieser Hanzi (Duna)) Pandel F.

Zmagovalec turnirja je bila ekipa ZSŠDI iz Italije, ki je v finalni tekmi premagala Ravne visoko s 5:2.

Prav tako četrto mesto na turnirju v Wöfnitzu je zasedlo mladinsko moštvo Slovenskega atletskega kluba. V prvi tekmi je tesno podleglo proti Kotmari vasi 2:3. V tekmi za tretje mesto proti Wölfnitzu pa so podlegli šele v streljanju enajstmetrovk.

NOGOMETNA TEKMA SAK : MARIA ROJACH

v nedeljo 21. maja na igrišču SAK v Trdni vasi

ob 9.15 uri moštvo pod 21
ob 11.00 uri 1. moštvo

Prijatelji nogometa

prisrčno vabljeni!

SVETOVNO PRVENSTVO V HOKEJU 78 SE KONČALO SOVJETSKA ZVEZA JE PRVAK

Preteklo nedeljo se je v Pragi končalo svetovno hokejsko prvenstvo. V zadnji tekmi je padla šele odločitev, ko sta si stali nasproti reprezentanci Češkoslovaške in Sovjetske zveze. Izhodna pozicija pred to tekmo je bila taka: Čehi so zmagali v vseh tekmah in so imeli dve točki prednosti pred Sovjeti. Čehom bi zadostoval za osvojitev svetovnega prvenstva neodločen rezultat ali poraz z enim golom razlike. Rusi pa so morali zmagati z najmanj dvema goloma razlike. Zelo hektično se je pričela prva tretjina. Čehi nikakor niso našli svoje igre, Rusi so imeli več možnosti in njihov izvrsten napadalec Balderis je minuto pred koncem prve tretjine zabil prvi gol, potem ko se je nenadoma sam znašel pred Holečekovim golom. Tudi v drugi tretjini so Rusi dali en gol, strelec je bil Petrov. S tem so bili Rusi že svetovni prvak. Ko je A. Golikov v zadnjem delu igre povišal na 3:0, je padla prava odločitev. Sicer je Hlinki uspelo rezultat znižati na 1:3, toda nadaljnjega zadetka za Čehe ni bilo več, tako da je Sovjetska zveza osvojila po dvoletnem presledku zopet naslov svetovnega prvaka v hokeju.

Tretje mesto so si osvojili Kanadčani, ki so premagali Švede dvakrat. Iz A-skupine je izpadla Nemška demokratična republika, ki je v odločilni tekmi izgubila proti Finski 2:7. Končna lestvica izgleda takole:

1. in svetovni prvak Sovjetska zveza
2. Češkoslovaška
3. Kanada
4. Švedska
5. Zvezna republika Nemčija
6. ZDA
7. Finska
8. Nemška demokratična republika

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 19. 5.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Dr. A. Feinig: Hišna, ledinska in krajevna imena v Rutah — Okrogle vže.

SOBOTA, 20. 5.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 21. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 22. 5.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Zborovska glasba.

TOREK, 23. 5.: 9.30 Pisani svet — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Knjige za vas.

SREDA, 24. 5.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Ljudska zabavna glasba (70-letnica SPZ).

ČETRTEK, 25. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — „Sredi med nami prebiva . . ." (praznična glasbena oddaja).

AVSTRIJA 1

PETEK, 19. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Zvok iz človeške roke — 10.30 Klub senorjev — 11.00 V ljubezni eno enico — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ljudje, trgi, godci — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Stari — 21.20 Tiralica — 22.10 šport — 22.20 El Dorado — 0.20 Poročila.

SOBOTA, 20. 5.: 15.20 Uli najemnik — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.20 Dober večer želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Lutkovna predstava — 20.45 Glasba ne pozna meja — 22.20 šport — 22.40 Sence strahu — 0.10 Poročila.

NEDELJA, 21. 5.: 11.00 Govor in odgovor — 15.05 Old Shatterhand — 17.00 Slike naše zemlje — 17.25 Calimero — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igraj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Kraj dejanja — 21.40 šport — 21.55 Nočni izbor — 22.25 Teologija v pogovoru — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 22. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 The merchant of Venice — 10.30 Hlapec Uli — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Upornik Jacquou — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.05 Roots — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 23. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Prihodnost z mlekom — 10.30 Swing Time — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Okrog muzikala — 21.10 Pogum — 22.10 Dediščina kraljev — 23.10 Poročila in šport.

SREDA, 24. 5.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Organizacija gospodarstva in uprave — 10.00 Nepoznano sosedstvo — 10.30 Ljudje z varieteja — 17.00 Dobra ideja — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Grozne zgodbe — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Denarja kot sena — 21.30 šport — 21.40 Žerjavica nasilja — 23.20 Poročila.

ČETRTEK, 25. 5.: 15.05 Polet z balonom — 16.25 Začarani princ — 17.15 Pouk violine — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prostor za živali — 18.45 Kjer je gorelo grmovje — 19.15 Dan ribe — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Dve igri Ludwiga Thoma — 21.50 Alfred Brendel igra Schuberta — 22.30 Poročila in šport.

Š I R I T E
Slovenski VESTNIK

AVSTRIJA 2

PETEK, 19. 5.: 17.30 The mercant of Venice — 18.00 Orientacija — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.30 Enej — 20.15 Novo v znanosti — 21.00 Nova — 21.20 Pri izvirih mafije — 22.10 Čas v sliki s kulturo — 22.45 All youneed is love.

SOBOTA, 20. 5.: 17.25 Prizorišča svetovne literature — 18.10 O tenisu — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Pustolovščina divjina — 20.00 Galerija — 20.15 Nogomet Avstrija Nizozemska — 22.05 Opoldne na Rdečem trgu — 23.35 Jazz v soboto.

SOBOTA, 21. 5.: 12.30 Svetovno prvenstvo v boksu — avtomobilske dirke — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Ö 9 (Nižja Avstrija) — 18.00 Swing Time — 19.40 Film o lovu na kite — 20.00 Bazar plošč — 20.15 Odkritelj — 21.05 Bralni znaki — 21.55 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 22. 5.: 17.30 Prihodnost z mlekom — 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Vulkanizacija v Evropi — 19.30 Igramo na piščalki — 20.00 Mož hoče navzgor — 21.05 Veselje z glasbo — 21.50 Čas v sliki — 22.20 Loving.

TOREK, 23. 5.: 17.30 Nepozabno sosedstvo — 18.00 Organizacija gospodarstva in uprave — 18.30 Novo v kulturi — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 V spalnem vozu — 21.20 Čas v sliki s kulturo — 21.55 Klub 2.

SREDA, 24. 5.: 17.30 Zvok iz človeške roke — 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Ö 9 (Zgornja Avstrija) — 19.00 Velike bitke — 20.00 Teleobjektiv — 20.50 79 Park Avenue — 21.35 Čas v sliki s kulturo — 22.10 Trailer.

ČETRTEK, 25. 5.: 18.00 Nenavadni gospod Viktor — 19.35 Erik Werba — k 60. rojstnemu dnevu — 20.00 Galerija — 20.15 Povabilo na ples.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 19. 5.: 9.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Polieder H3 — 17.35 Ostržek — 18.00 Obzornik — 18.10 Slovenski rock — 18.43 Srce, motor krvnega obtoka — 19.15 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Odrske luči — 21.05 Razgledi — 21.35 Dnevnik — 21.55 Jaz, Klavdij — 22.45 Poročila.

SOBOTA, 20. 5.: 8.00 Poročila — 8.05 Profesor Baltazar — 8.15 Z besedo in sliko: Zlata skrinjica — 8.30 Vrtec na obisku — 8.45 Tehtnica za natančno tehtanje — 9.15 Pisani svet — 9.50 Kaj je delovno razmerje — 10.05 Dokumentarna oddaja— Jugoslovanska trimska televizija — Poročila — 15.45 Poročila — 15.50 Nogomet Trepča : Rijeka — 17.45 Obzornik — 17.55 Sedmi kontinent — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kolaček sreče — 22.10 Dnevnik — 22.25 Svetovno prvenstvo v boksu — Poročila.

NEDELJA, 21. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za nedeljsko dobro jutro — 9.25 625 — 9.45 Rubežniki — 10.30 Robin Hood — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 17.45 Tujec na begu — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 S polno paro — 21.10 Prijepolje — 21.40 Dnevnik — 21.55 Športni pregled — 22.40 Poročila.

PONEDELJEK, 22. 5.: 9.00 TV v šoli — 17.05 Poročila — 17.10 Sedem stopnic do glasbe — 17.25 Britanska enciklopedija — 17.50 Obzornik — 18.00 Kaj so samoupravni splošni akti — 18.15 Pes, človekov prijatelj — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Benečanka — 21.15 Kulturne diagonale — 21.55 Dnevnik.

TOREK, 23. 5.: 8.30 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Glasba pred kamero — 17.55 Obzornik — 18.05 Od šole do doma — 18.40 Po sledeh napredka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 20.55 Noči in dnevi — 21.45 Julija — 22.15 Dnevnik.

SREDA, 24. 5.: 8.35 TV v šoli — 16.10 Poročila — 16.15 Nogomet trepča : Rijeka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Film tedna: Rožnate sanje — 21.30 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.40 Miniature — 21.50 Dnevnik.

ČETRTEK, 25. 5.: 9.00 TV v šoli — 12.05 Plus pet — 15.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Avtomobili in ljudje — 18.15 Obzornik — 18.30 Profesor Baltazar — 18.40 Tehtnica za natančno tehtanje — 19.30 Dnevnik — 19.50 Dan mladosti — 21.05 Vrhovi Zelengore — 22.35 Dnevnik.

RADIO — TELEVIZIJA

ODHOD AVTOBUSOV NA

koncert Partizanskega zbora iz Trsta

na sledečih avtobusnih postajah:

I. RUTA		II. RUTA	
Rožek	17.30	Ločilo	17.00
Škofiče - Loga vas	17.45	Brnca	17.10
Št. Ilj	17.50	Bekštanj	17.15
Bilčovs	18.00	Loče/Baško jezero	17.25
Kotmara vas	18.10	Šentjakob	17.40
Celovec	18.25	Bistrica v Rožu	18.00
Tinje	18.45	Borovlje	18.15
Škocijan	18.55	Šmarjeta	18.30
Sinča vas	19.00	Galicija	18.45
		Žitara vas	19.00
		Dobrla vas	19.05

Vozni stroški z vstopnico za prireditev znašajo 80.— šilingov.